RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1894. Andra Kammaren. N:o 41.

Måndagen den 30 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Föredrogs herrar *N. Jönssons* i Gammalstorp och *C. J. Jakobsons* i gårdagens sammanträde aflemnade motion, n:o 171, om tilläggsafgifter till gällande tullsatser å spanmål.

Herr talmannnen yttrade: Med anledning af bestämmelserna i § 55, jemförd med §§ 60 och 63 riksdagsordningen, anser jag mig förhindrad att framställa proposition om denna motions remitterande till utskott. Behagar kammaren godkänna denna min uppfattning?

Härtill svarades ja; och skulle i följd häraf den ifrågavarande motionen läggas till handlingarna.

§ 2.

Till kammarens afgörande förekom till en början bevillningsutskottets betänkande n:o 20, angående vissa ännu oafgjorda frågor rörande tullbevillningen.

Till utskottet hade remitterats följande inom Första Kammaren väckta motioner, hvilka uteslutande eller delvis afsåge tullbevillningen, nemligen:

n:o 8, af herr *Liss Olof Larsson*, om — jemte förhöjning af bränvinstillverkningsafgiften — höjning af tullen å spritdrycker;

n:o 19, af herr *von Strokirch*, angående förhöjning i tullen å tobak eller åsättande af accis å förbrukningen deraf;

n:o 21, af herr *Samzelius*, angående förhöjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat; samt

n:o 23, af herr *Wærn*, om förhöjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat samt nedsättning i tullen å socker.

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat.

Under *punkten 1* af förevarande betänkande hemstälde nu utskottet:

att tullen å kaffe måtte höjas från sitt nuvarande belopp, 12 öre, till 25 öre samt tullen å kaffe, brändt, och kaffesurrogat, alla slag, från sitt nuvarande belopp, 20 öre, till 35 öre, allt per kilogram räknadt.

Vid utskottets betänkande hade reservation anmälts af herr *Jansson* i Krakerud.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Bergendahl: Då jag vid riksdagens början fick kännedom om Kongl. Maj:ts proposition n:o 1 rörande statsverkets tillstånd och behof, hoppades jag, att under riksdagens lopp Riksdagen skulle finna någon utväg att borttaga eller åtminstone i någon betydligare mån nedsätta den af Kongl. Maj:t föreslagna tilläggsbevillningen. Då sedan åtskilliga nedsättningar blifvit gjorda i de af Kongl. Maj:t nu begärda anslagen, hyste jag fortfarande den förhoppningen. Men mina illusioner i detta hänseende skingrades, då jag tog del af bevillningsutskottets betänkande n:o 17, angående stämpelskatten, hvilket ärende föredrogs sistlidne lördag. Jag inhemtade deraf, att utskottet icke ansåg, att statsverket hade något behof af de stämpelskatter, som Kongl. Maj:t hade föreslagit. Detta förvånade mig icke ringa, och jag var i tillfälle att under lördagens plenum med några få ord uttrycka min åsigt härutinnan. Sedan dess hafva emellertid andra omständigheter mellankommit, som föranledt utskottet att föreslå en annan skatt eller en tullförhöjning å kaffe. Orsaken till detta utskottets förslag har varit ett meddelande, som bevillningsutskottet fått mottaga, om förminskningen eller kanske det fullständiga bortfallandet af tullen på socker för nästa statsreglering. Jag kan dock icke underlåta att uttrycka min misstämning öfver att utskottet begagnat en sådan utväg som att föreslå en höjning af den nuvarande kaffetullen. Utskottet har dock haft att tillgå andra motioner, genom hvilkas antagande statsverket kunnat beredas inkomster, såsom t. ex. den af herr Liss Olof Larsson väckta motionen om förhöjning af tullen å spritdrycker och skatten å bränvinstillverkningen samt den af herr von Strokirch väckta motionen om förhöjning af tobaksskatten. Jag kan nemligen icke vara med om en tull af denna beskaffenhet, som fördyrar en *den fattiges nödvändighetsvara*, ty otvifvelaktigt är dock, man må säga hvad man vill, kaffet numera en nödvändighetsartikel för den fattigare befolkningen, för de mindre bemedlade. Användandet af kaffe underlättar ock i icke ringa grad tillgodogörandet af de andra födoämnena, på samma gång det bereder de fattige en icke ringa vederqvickelse, en vederqvickelse, som jag icke vill missunna dem. Jag kan derför omöjligt vara med om att på detta sätt fördyra en sådan nödvändighetsartikel.

Jag tager mig alltså friheten att yrka afslag på utskottets betänkande i förevarande punkt, på samma gång jag vill tilkännagifva, att, när vi komma till punkten 6, jag då kommer att yrka bifall till herr Larssons ifrågavarande motion, så mycket mer som, om den uträkning herr Larsson gjort är rigtig, statsverket derigenom skulle beredas en ökad inkomst af 2,800,000 kr., hvilket belopp väl motsvarar den beräkning, som gjorts öfver inkomsten af den förhöjda kaffetullen, hvilken, enligt det meddelande, som en af bevillningsutskottets ledamöter sistlidne lördag lemnade, skulle inbringa omkring 2,080,000 kr. Jag ber således, herr talman, att få yrka afslag å utskottets betänkande i förevarande punkt.

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

Häruti instämde herrar *Grundell*, *Fredholm* i Saleby, *Larsson* i Upsala, *Högstedt* och *Näslund*.

Vidare anförde:

Herr Ericson i Ransta: Då vi här stå i begrepp att besluta i afseende på höjning af kaffetullen, torde vi kanske först böra taga i betraktande, huru denna förhöjning skulle komma att verka. Det kan icke förnekas, att denna tull är en konsumtionstull och att kaffeförbrukningen blifvit så allmän i vårt land, att man nära nog kan säga, att kaffe blifvit ett behof för folket. En dylik fråga var föremål för Riksdagens beslut för icke så länge sedan, när det var fråga om att återgå i afseende på spanmålstullarne till det belopp, som 1888 beslöts. Då talades det så vackert om att vi icke skulle öka konsumtionstullarne. Det talades också om att man icke behöfde några ökade konsumtionsskatter. Såväl regeringen som Riksdagen, genom sitt afslag å framställning om höjda spanmålstullar, sökte då visa, att några ökade tullinkomster icke vore af nöden, att vi åtminstone först skulle skaffa staten inkomster genom direkta skatter. Riksdagen har nu beslutit arfsskatt och delvis äfven stämpelskatt. Någonting har icke inträffat, sedan man fick tullfrågan afgjord, som förändrat statens ekonomiska ställning. För icke så få torde det hafva varit lika väl bekant då som nu, hvilka inkomster staten hade att påräkna. Deremot hafva sedan dess genom Riksdagens beslut åtskilliga af statens utgifter minskats. Jag kan derför icke se, hvarför vi nu vid riksdagens slut skola nödgas ålägga en konsumtionsskatt, då sådan icke var nödig för några få veckor sedan. Skilnaden mellan de konsumtionsskatter, som det då var fråga om, och den, som nu är i fråga, är också enligt min tanke ganska stor. Den här kaffetullen skaffar visserligen staten en inkomst; men den tull, som det var fråga om förut, på spanmål, hade en ännu större och nyttigare verkan för landet. Det var då fråga om en skyddstull, som skulle upphjelpa den tryckta modernäringen i landet, och tror jag, att det knappast finnes någon inom kammaren — om han vill vara upprigtig och ärlig — som kan föneka, att landtbruket verkligen behöfver hjelp.

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

Det är således för mig klart, att jag icke kan vara med om det beslut, hvartill utskottet kommit i afseende å kaffetullen. Skulle vi nödgas genom tull eller genom ökad indirekt beskattning skaffa staten inkomster, tror jag, att den af den föregående talaren påpekade, af herr Liss Olof Larsson visade utvägen att öka skatten på bränvinstillverkningen vore ett mycket lämpligare sätt än det, utskottet här föreslagit. På denna gruud, herr talman, skall jag be att i likhet med den föregående talaren få yrka afslag på utskottets förslag i punkten 1:o), men jag skall också i likhet med honom be att få tillkännagifva, att, om det visar sig nödigt, jag icke skall hafva något emot att vara med om den af herr Liss Olof Larsson föreslagna ökade beskattningen på bränvin.

Herrar *Baaz*, *Magnusson*, *Dahlgren*, *Engström* och *Svensson* i Brämhult förenade sig med herr Ericson.

Herr Anderson i Tenhult: Då tullen på kaffe vid 1888 års riksdag på min motion sänktes från 26 till 12 öre per kilo, bör ingen förtänka mig, att jag nu kommer att yrka afslag å utskottets föreliggande hemställan.

Af utskottets betänkande ser man, att flera motioner väckts, hvaruti yrkande blifvit gjordt dels om förhöjd tull å bränvin i sammanhang med förhöjd skatt å tillverkning deraf, dels om förhöjd tull å tobak, dels ock om förhöjning i tullen å kaffe och kaffesurrogat. Endast det senare yrkandet har funnit nåd inför utskottets ögon. Då emellertid kaffeförbrukningen inom vårt land numera blifvit ett dagligt behof, icke minst för de mindre bemedlade, och det icke är fråga om skydd för landets egna produkter, kan jag icke finna någon rimlig grund att höja tullen på kaffe, icke ens om det vore fråga om ett mindre belopp än det, utskottet här föreslagit, nemligen höjning med 100 procent. Höj i stället tillverkningsskatten på bränvin! Höj tullen på tobak! Derigenom kan det blifva icke så obetydlig inkomst för staten. Men låt åtminstone för närvarande tullen på kaffe vara sådan den är!

Jag skall i likhet med de föregående två talarne, herr talman, hemställa om afslag på utskottets framställning i denna punkt.

Med herr Andersson förklarade sig instämma herrar *Petersson* i Boestad, *Svensson* i Rydaholm, *Hazén*, *Sjöberg*, *Rydberg*, *Kumlin*, *Ericsson* i Väsby och *Johansson* i Bastholmen.

Herr Jönsson i Gammalstorp: Herr talman! Då kaffe icke är föremål för produktion inom landet och man med antagande af tull å kaffe icke skyddar någon inhemsk näring samt denna kaffetull kommer att blifva djupt ingripande i den fattigare befolkningens lefnadsomkostnader, och då kaffet, såsom herrarne veta, numera kan räknas såsom en lifsförnödenhet, skall jag, herr talman, yrka afslag på utskottets hemställan.

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

Herr Andersson i Malmö: Under debatten i lördags uttalades här af chefen för finansdepartementet och åtskilliga andra talare, att det skulle blifva svårt att få statens inkomster och utgifter för det kommande året att gå i hop, derför att tullinkomsterna minskats betydligt genom en minskad sockerimport, hvilket åter berott på en ökad sockerproduktion inom landet. Att dessa farhågor kunna vara i någon grad berättigade, vill jag nog medgifva, men jag tror dock, att de äro i viss mån öfverdrifna och skall med några ord söka gifva skäl för denna min mening. De äro öfverdrifna så till vida, att, äfven om tullinkomsterna på sockerimporten skulle minskas, tullinkomsterna i allmänhet dock komma att stiga genom en ökad import af andra varor. År 1892, då tullarne höjdes väsentligt på åtskilliga varor, i synnerhet lyxartiklar, förflöt en ganska lång tid från det tullarna antogos i Riksdagen och till dess de började tillämpas. Under denna mellantid egde en kolossal import rum af sådana varor, hvilka åsatts en högre tull. I fråga om artikeln viner vill jag exempelvis nämna, att flerstädes i vårt land importerades af vinhandlarne så betydliga qvantiteter vin, att de icke hade utrymme för dem i sina egna källare och lokaler, utan måste förhyra flera stora källare af andra personer.

På samma sätt importerade manufakturhandlarne stora massor af siden, å hvilken vara tullen höjdes från 2 kronor 50 öre till 8 kronor, allt per kilogram, samt sammet, spetsar och blonder. Allt detta inverkade naturligtvis betydligt på 1893 års tullinkomster, men under 1893 har det lager, som importerades 1892, blifvit till största delen upprymdt, och derför tror jag, att, om konsumtionen icke minskas, importen under innevarande år skall blifva lika stor som förut samt komma i sitt gamla spår igen; och då komma 1894 de höjda tullarne att verka fullt på det sätt, som man tänkt sig, och icke som de verkade 1893.

Ett ytterligare stöd för denna min förmodan hemtar jag från tidningarnas uppgifter om inkomsterna af tull-, fyr- och båkmedlen under innevarande år. Dessa inkomster för årets tre första månader, januari—mars, utvisade, om jag icke missminner mig, i jemförelse med 1893 en ökning af icke mindre än närmare 3,000,000 kronor. Nu kan man väl säga — och jag har äfven sett detta antydas i tidningarna — att anledningen härtill skulle vara, att vi i vinter haft en mera obehindrad sjöfart än 1893. Må hända att detta kan vara ett skäl, men jag tror dock, att det hufvudsakligaste skälet varit det, att de tullsatser, som åsattes 1892, först 1894 börjat verka på rätt sätt.

Med afseende å den nu föreslagna kaffetullen vill jag icke förneka, att, om man anser sig behöfva tillgripa någon ny utväg för att få statens finanser tillgodosedda, detta skatteobjekt kan vara lika lyckligt funnet som något annat, men jag vill dock hemställa, om det icke vore skäl i att vänta härmed till ett kommande år. Man må kalla kaffedrycken en lyxartikel, men jag tror ändock, att den i viss mån blifvit en nödvändighetsvara, och jag tror, ehuru jag kanske har orätt i min uppfattning, att man utan risk

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

kan uppskjuta denna saken till ett kommande år. Gör man det och ser efter, huru förhållandena gestalta sig, så föreställer jag mig, att det för regeringen skall finnas andra utvägar att välja, som äro mera berättigade och på sin plats än kaffetullen.

Här hafva på de senare åren uppstått en massa sockerfabriker, och jag är den förste att erkänna, att genom dem vårt jordbruk nått en stor utveckling. Våra jordbrukare hafva fått bra betaldt för sina produkter och en mängd arbetare sysselsättning genom denna hvitbetsodling. Denna fabriksindustri har således verkat ofantligt mycket godt och kan betraktas såsom en stor nationalvinst, men jag undrar dock, mine herrar, om icke regering och Riksdag gynnat dessa fabriker något väl mycket. Det har sagts, att inkomsten vid en sockerfabrik under ett år varit så stor, att anläggningskostnaden i det närmaste blifvit betald. Jag vill hemställa till herrarne, om det är skäl att på det viset monopolisera en industri på hela befolkningens bekostnad. Jag anser, att det vore mera på sin plats att nu undanskjuta kaffetullen och i stället uppmana regeringen att framlägga förslag, om och i hvilken mån det skulle vara lämpligt att höja sockeraccisen.

Herr talman, jag anser mig icke vara tillräckligt stor financier för att kunna säkert bedöma, om den föreslagna kaffetullen är absolut nödvändig eller icke, och jag skall derför icke drista mig att göra något bestämdt yrkande för tillfället. Om något uttalande kommer från statsrådsbänken eller från någon ledamot i kammaren, som gör, att jag kommer på andra tankar, vill jag afvakta det, men jag har velat hafva till protokollet antecknadt, att det kanske icke ser så mörkt ut med statens finanser, som man under lördagens debatt från flera håll låtit framskymta.

Herr Johansson i Noraskog: Jag skulle lätt kunna undandraga mig att deltaga i denna debatt, då jag icke var närvarande i utskottet, då detta beslut fattades, emedan jag då var hindrad af sammanträden dels i riksgäldskontoret och dels i riksbanken med bankofullmägtige. Men jag hade redan på onsdagens morgon eller föregående dag erhållit del af den promemoria, som åberopas i ett annat betänkande af utskottet, och jag hade sålunda fått tillräckligt reda på huru ställningen utvecklat sig, så att jag sedermera under onsdagsförmiddagens lopp icke tvekade att i kammaren tillkännagifva, att jag, ehuru mycket ogerna, för min del nödgades förorda, att riksbankens vinst skulle hel och hållen tillfalla statsverket. Jag skulle icke gjort detta, om icke behofvet och nöden kräft en sådan uppoffring, och om jag icke ansett nödvändigt att redan då, från bevillningsutskottets synpunkt, gifva likasom en signal om den förändrade statsfinansiella ställningen.

Ehuru jag således, såsom redan är sagdt, icke deltagit i utskottets beslut angående detta ärende, som nu här föreligger, ty det har i mitt ställe en af suppleanterna gjort, är jag dock fullt medveten om alla de faktorer, som i detta fall hafva inverkat på utskottets beslut, och jag tvekar derför icke att på denna grund,

och då jag tillika är utskottets vice ordförande, ställa mig i breschen för utskottets förslag.

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

Jag vill icke trötta med att framlägga några detaljsiffror för att bevisa, att behofvet af denna tullförhöjning är, så att säga, oundgängligt. Jag vill blott säga, att de beräkningar, som bevillningsutskottet på förhand uppgjort och provisoriskt antagit, under förutsättning att åtskilliga saker komme att gå igenom eller icke i kamrarne, gifva vid handen, att, om stämpelskatten i sin helhet blir antagen på det sätt, som Första Kammaren i lördags antog den, nemligen äfven med vexelstämpel, det då blir en brist att fylla på omkring 2,000,000 kronor. Går deremot Andra Kammarens beslut igenom och man således icke vill antaga vexelskatten i sådan utsträckning, ökas bristen till 2,500,000 à 2,600,000 kronor. Detta är det enkla och gifna resultatet af våra finansiella beräkningar för 1895, man må sedan resonera huru man behagar. Under sådana förhållanden blef det en bjudande nödvändighet för bevillningsutskottet att framlägga förslag om en sådan bevillning, som kunde raskt och derjemte säkert fylla statens behof. Det fans då icke något bättre att tillgå än det nu framlagda förslaget om kaffetullens höjande från 12 till 25 öre per kilogram. Denna förhöjning är beräknad att inbringa i rundt tal 2,080,000 kronor, under förutsättning att årliga importen uppgår till 16,000,000 kilogram, såsom den gjort i medeltal under de sista fem åren. Antages nu denna tullförhöjning, så kan det ju hända, att importen kommer att nedgå något och att i följd deraf det belopp, som man hoppas få in, icke kommer att gå till fullt 2,000,000 kronor, men denna skilnad spelar i allt fall icke någon så stor eller väsentlig rol.

Man har i dag här framhållit, att utskottet bort kunna anvisa någon annan utväg och i sådant afseende särskildt påpekat en förhöjning i bränvinstillverkningsskatten. Ja, det är nog sant, men en sådan förhöjning kunde icke blifva effektiv med detsamma, utan skulle först fram på senhösten eller under loppet af nästa år kunnat tillföra statsverket någon afsevärd ökning i inkomster. Detta är ett faktum, som icke kan bortresoneras och som uppkommit derigenom, att med anledning af de låga spanmålsprisen och, enär vid riksdagens början motioner väckts om höjning af tillverkningsskatten, bränvinstillverkarne icke försummat att spekulera häri, och derför i hög grad ökat sin tillverkning på sista tiden. Det har sagts, och jag tror, att denna uppgift är rigtig, att blott i ett enda län, der denna tillverkning drifves i större skala än annorstädes, ligga sju millioner liter bränvin färdiga att draga fördel af en skatteförhöjning. Om nu en sådan förhöjning af t. ex. 10 öre för liter beslutes, hvad blir då följden? Icke den, att statsverkets inkomster fort och hastigt ökas, utan att den förhöjning i skatt, som faller på dessa sju millioner liter, kommer att stanna i bränvinstillverkarnes fickor; och det är väl icke herrarnes mening att gifva dem särskilda premier, derför att statsverket nu kommit i betryck. Hvem som än suttit i utskottet och sett dessa och andra

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

sifferberäkningar, skulle visserligen icke tvekat om hvilken art af bevillning han skulle välja.

Jag vill ytterligare nämna ett skäl, hvarför vi stannade vid kaffetullen. Det var derför. att denna kunnat hastigt nog gifva ett godt tillflöde till statskassan, hastigare, än någon annan af de föreslagna bevillningarna kunnat. Hade utskottet fått det efter sin önskan, eller såsom vi tänkt oss saken, så hade detta betänkande kommit in först senare på lördags afton och bordlagts för att behandlas i gårdagens plenum. Hade då beslut om kaffetullens höjning fattats, kunde det hafva tillämpats från och med i dag, och då hade icke det kaffe, som i dag fans oförtulladt på nederlag här och i andra städer, hunnit förtullas, innan förhöjningen trädt i kraft. Spekulationen skulle då icke hafva hunnit draga fördel af de förhållanden, som nu uppstått. Det är icke bevillningsutskottets fel, om Riksdagen nu genom kaffetullens antagande beredt spekulanterna någon fördel i detta afseende. Afslås kaffetullen och man af nödvändighetens kraf tvingas att nästa år taga den i stället, hvad tro herrarne denna tull då kan inbringa? Det går då på samma sätt med kaffetullen, som en talare på Malmöbänken sade om många andra af 1892 års tullförhöjningar, eller att importen af kaffe under detta år blir så stor, att tullförhöjningen icke verkar något med afseende å höjningen af statsinkomsterna nästa år, utan det kan sedan dröja 3 à 4 år, innan förhöjningen gör sig effektivt gällande. Det är sådana omständigheter, som göra det så ytterst vanskligt att med säkerhet säga, hvilka af närliggande bevillningar eller tullsatser man skall tillgripa i ett sådant fall som detta. Jag har nu i allmänhet sagt, hvarför jag tror, att det skulle vara både klokt och billigt att taga den tull, som utskottet nu föreslagit.

Jag skall med anledning af hvad ett par talare yttrade, som under debatten haft ordet, tillägga några ord.

Man har kallat kaffet en nödvändighetsvara. Ja, det må så vara, men jag tror snarare, att det är ett njutningsmedel. Från ett annat håll har man sagt, att denna kaffetull skulle medföra ökade lefnadskostnader, och att det skulle kännas ganska tryckande, om den beslötes på sätt utskottet föreslagit. Huru stor blir då den ökade lefnadskostnaden för den fattige i det hänseendet? Låt oss antaga, att 16 millioner kilogram kaffe införas om året, på sätt förut skett. Fördelas dessa på en befolkning af 5 millioner menniskor, så kommer ungefär 3 kilogram på hvarje individ, och när förhöjningen är 13 öre per kilogram, så blir den tre gånger tretton = 39, eller i rundt tal 40 öre för hvarje person. Men en af de talare, som framhöll de ökade lefnadskostnader, en förhöjning af kaffetullen skulle medföra, tvekade icke i går att framlägga ett förslag om tilläggsafgift på spanmål och mjöl af den beskaffenhet, att den afgiften skulle komma att drabba med minst 2,50 hvarje mjölsäck. Då nu en säck mjöl på 100 kilogram beräknas åtgå för en person om året, så blir hans årliga lefnadskostnad i detta fall ökad med ett belopp af 2 kr. 50 öre. Enligt utskottets förslag

blir förhöjningen i den årliga lefnadskostnaden 40 öre, och enligt den nämnde talarens förslag går den till sex gånger detta belopp. Och jag frågar, hvilketdera är mest nödvändighetsvara i den fattiges hushåll — kaffe eller mjöl? Denna synpunkt tror jag också böra något beaktas i det ögonblick, då man måste bita i det sura äpple, som kallas statsbrist, och tillgripa en nödvändig finanstull för dess afhjelpande.

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

Jag skall be att äfven få erinra om en annan sak, som gör, att jag anser det vara nödvändigt, att någon sådan åtgärd vidtages, hvarigenom statens inkomster blifva ökade på ett verkligt effektivt sätt. Jag skall erinra herrarne derom, att statsverket har under de senare åren laborerat med jemförelsevis små inkomster och stora utgifter på sådant sätt, att statskontoret nu har en samlad, snart två år gammal skuld på 8 millioner, som statskontoret upplånat hos riksgäldskontoret eller, som det heter, det senare förskotterat för att statskontoret måtte kunna bestrida sina utgifter. Om nu förhöjning i den ena eller den andra tullsatsen skulle medföra så starkt tillflöde i statskassan, att något af dessa förskott skulle kunna återgäldas, tror jag, att det icke vore olämpligt, så att man icke kan säga, att statsverket för bestridande af sina dagliga utgifter måste till större eller mindre del använda lånta medel.

Jag skall icke trötta herrarne vidare. Jag antager, att med anledning af frågans beskaffenhet denna debatt skall blifva lång och måhända bitter. Jag har blott velat tillkännagifva min ståndpunkt beträffande den föredragna punkten. Jag vill tillägga, att om denna kaffetull nu afslås, måste bevillningsutskottet hitta på andra utvägar för att få beräkningarna att gå i hop, och då har utskottet utom en ökad bränvinsskatt, hvars värde för ögonblicket är ytterst problematiskt, ingenting annat att taga till än tilläggsbevillningen, och det möjligen till sådan utsträckning, att man icke kan göra de lindringar, som Kongl. Maj:t i sådant afseende föreslagit eller som Riksdagen sjelf för detta år beslutit. Efter de beräkningar, som framlagts för oss, tror jag icke, att det räcker till, om man tager tilläggsbevillningen till lika höjd med den verkliga, utan man torde blifva nödsakad att öka den med ytterligare 50 procent.

Nu kan det invändas, att finansberäkningerna äro osäkra och att andra inkomster än tilläggsbevillning borde föreslås till behofvens fyllande. Herrarne få välja! För min del tror jag det vara klokare och bättre, om man går med på hvad utskottet hemstält, och jag yrkar derför bifall till utskottets förslag.

Herr J. H. G. Fredholm: Herr talman! Jag begärde ordet, när den förste talaren framstälde anmärkning mot bevillningsutskottet, derför att det icke förr varit betänkt på denna sak, utan ännu så sent som i ett betänkande om stämpelskatt af den 22 april uttalat den uppfattning, att det icke förefunnes några statsbehof, som nödvändiggjorde antagandet af denna skatt, enär utskottet

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

antog, att budgeten komme att gå i hop i alla fall, men, sedan utskottet uttalat denna åsigt, kommer det fem dagar derefter till kamrarne med begäran af förhöjning af tullen på kaffe. Det är tydligt, att en sådan anmärkning måste besvaras, och att det måste gifvas ett tillfredsställande svar på den frågan, hvarför utskottet gått så till väga som det gjort. Jag skall försöka att gifva ett sådant svar.

Jag vill då först förutskicka den erinran, att kamrarne höllo plena hela tisdagseftermiddagen och hela onsdagen. När bevillningsutskottet afgjort frågan om stämpelskatten, skulle utskottet taga i hop med återstående delar af tullbevillningen, hvarom utskottet icke förut till kamrarne inkommit med betänkande och hvari beslut icke förut hade fattats, nemligen de delar af tullbevillningen, som vid behandlingen inom utskottet blifvit uppskjutna, derför att de voro af finansiel natur och för hvilkas bestämmande man ville afvakta utgången af begärda anslag för att hafva något i reserv, om statens kraf gjorde det nödvändigt. Då var det gifvet, att när utskottet skulle taga denna fråga under behandling och äfven i sammanhang dermed den fråga, som i den af herr Wærn väckta motion innehölls, måste utskottet skaffa sig de upplysningar, som kunde vara tillgängliga med afseende å den omständighet, han framhållit, nemligen om hvitbetssockertillverkningens snabba tillväxt. Och när utskottet fick den upplysningen från kontroll- och justeringsbyrån, att det kanske nästa år skulle vara slut med sockertullen — denna uppgift fick utskottet på onsdag morgon — sutto vi i kammaren, och under mellanstunderna fingo vi taga kännedom om kontroll- och justeringsbyråns meddelande. På torsdag höllo vi sammanträde i utskottet och fattade beslut. Betänkandet var färdigt att inlemnas till kamrarne på fredag middag. Men vi inlemnade det *icke* då, och det derför, att vi voro ovissa, om kamrarne skulle skänka ärendet en skyndsam handläggning. Vi fruktade, att det skulle inträffa, hvad nu också händt, att betänkandet skulle komma att bordläggas första gången samma dag det inlemnades och andra gången dagen derefter, för att sedan behandlas på måndagen; och då ett förslag af den beskaffenhet som detta har sin förnämsta betydelse deri, att det snabbt må kunna sättas i verket — var detta ett af de vigtigaste motiven, hvarför vi tillgrepo denna uppskofsåtgärd. Sedan detta motiv numera bortfallit, har frågan kommit i ett annat läge, och då kan ju äfven åtskilligt annat tagas i betraktande, såsom om förslaget eljest är lämpligt eller icke. Emellertid lemnade vi icke in betänkandet förr än på lördag qväll. Det förstå nog herrarne, att det var klokt gjordt, ty derigenom räddade vi åter en dag, för den händelse att denna kaffetull skulle antagas.

Nu sade samme talare, att han hellre sett, om vi höjt bränvinsskatten. Utskottets vice ordförande har redan besvarat den saken. Då tiden är så strängt upptagen, har man icke haft tillfälle att skaffa alla nödiga upplysningar, och jag kan derför icke ansvara för tillförlitligheten af de siffror, som jag nu anför, men enligt

hvad jag erfarit lågo den 15 april $8^1/_2$ millioner liter bränvin på bränvinsnederlag och $6^1/_2$ millioner liter bränvin på allmänt nederlag eller tillsammans 15 millioner liter. Herrarne förstå nog, huru litet lönt det är att vid sådant förhållande söka fylla bristen genom att lägga skatt på bränvin.

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

En talare på malmöbänken trodde, i likhet med hvad statsrådet och chefen för finansdepartementet under debatten i lördags om stämpelskatten yttrade, att om hela den skatten antoges, skulle budgeten gå i hop. Han sökte ett ytterligare stöd för detta sitt antagande, att tullinkomsterna under detta år antagligen skulle komma att stiga, och anförde som skäl derför, att under de nu tilländagångna 3 månaderna af året hade tullinkomsterna vuxit med 3 millioner kronor utöfver samma inkomster under sistlidna års tre första månader. Uppgiften är icke alldeles rigtig. Tillväxten går knappast upp till 1 million; men det är dock en tillväxt. Huru den uppkommit, det är svårt att säga. Det kan ju dock bero på att sjöfarten varit öppen hela vintern. Men äfven om man skulle kunna motse någon höjning af tullinkomsterna i allmänhet, så tror jag dock icke, att man får förbise den omständigheten, att minskningen i sockertullen kommer att *redan i år* medföra en minskning i statsinkomsterna af beräknade 2 millioner kronor. Skulle derför tullinkomsterna på alla andra varor mot förmodan växa med 2 millioner, så blefve i alla fall statens inkomster icke högre, än de i årets budget beräknats. Skulle de åter icke växa med 2 millioner, då blir det naturligtvis en brist så stor som skilnaden mellan 2 millioner och den summa, hvarmed tullinkomsterna kunna komma att stiga.

Redan förut har här framhållits, att det finnes många skäl, som tala för att icke lägga tull på kaffe, och jag gillar alla de skäl, man kan anföra. Men för min del vet jag verkligen icke, hvad man skall kunna tillgripa för annan utväg, som kan vara effektiv och medföra det önskade resultatet att täcka bristen i statsregleringen. Utskottet har icke kunnat hitta på någon annan utväg än denna; och då derjemte utskottet framlagt den för kamrarne på det sätt, att den skulle kunnat blifva effektiv, anser jag, att utskottet fullgjort sin pligt. Huruvida kamrarne åter anse det klokt och förståndigt att taga denna tull på kaffe, det är en sak, som kamrarne sjelfva få afgöra.

För min del skall jag icke göra något yrkande alls, och jag gör det så mycket mindre, som situationen i dag är en helt annan, än den var i går. I går skulle jag på det allra lifligaste hafva förordat denna tull; men som förhållandet nu är, så — ehuru jag icke vill säga, att man icke skall taga denna tull i dag — är likväl icke den situation klar för mig, som i detta ögonblick inträdt på grund af kännedomen om, att fråga om en förhöjning af tullen nu föreligger i Riksdagen. Det är möjligt, att, om man hade en rätt kännedom om situationen i detta hänseende, man då icke skulle vara benägen att rösta för förhöjningen.

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

Slutligen skall jag be att få tillägga, att skulle kamrarne i dag komma att stanna i olika beslut i denna fråga, så att afgörandet skulle komma att blifva beroende på gemensam votering med hela den derför nödvändiga proceduren, då får jag säga, att då anser jag mycket starka skäl föreligga för att rösta nej. Jag måste derför betrakta olika beslut af kamrarne i dag såsom ett afslag på den af utskottet gjorda framställningen.

Herr Sjö: Den talare, som nu slöt sitt anförande, yttrade, att utskottet, som varit försatt i nödvändigheten att på något sätt bereda de inkomster, som vore behöfliga för att fylla den befintliga bristen i statens budget, för den skull tillgripit det enda medel, som fans, nemligen en förhöjning af kaffetullen. Jag får säga, att, oaktadt genom en sådan förhöjning en afsevärd inkomst för statsverket skulle kunna beredas, jag dock icke kan vara med om densamma. Jag erkänner, att, då jag i lördags afton erhöll bevillningsutskottets betänkande, och deri såg, att utskottet hemstält om en höjning af tullen på kaffe från 12 till 25 öre, det ej var utan förvåning, som jag inhemtade detta. Ty säga hvad man vill om kaffetullen, så är det dock säkert, att kaffe är en vara, som nu mera förbrukas icke blott i de förmögnares, utan äfven i de fattiges hem, och för dessa senare ingår det i födan, och derför har det för dem så mycket större betydelse, och när så är, kan jag icke vara med om att höja denna tull. Jag tror verkligen, att man skulle kunna finna på något annat sätt att täcka statsbristen, och man har ju också för detta ändamål föreslagit en höjning af bränvinstillverkningsafgiften samt af tullen å tobak, och motioner i sådant syfte föreligga här. Höjningen af bränvinstillverkningsafgiften skall, på sätt den ene motionären beräknat, inbringa statsverket nära 5 millioner kronor och, på sätt den andre beräknat, 2,800,000 kronor; men då jag tror, att en förhöjd skatt äfven verkar i nykterhetens intresse, är det ej möjligt, att sådana summor komma att ingå. Dock får jag säga, att nog kommer genom en förhöjd afgift det belopp, som vice ordföranden i bevillningsutskottet påstår vara behöfligt, för att statsregleringen skall gå i hop, att inflyta, derest skatten höjes med 10 öre pr liter. Ty hvad beträffar talet om att, i fall man höjde skatten på bränvinstillverkningen, det icke skulle hafva någon effektiv verkan nu, så hemställer jag, om det skulle hafva någon mera effektiv verkan att höja kaffetullen. Det är alldeles säkert, att man då skulle komma att använda tiden, som förfläte, innan tullen kunde träda i kraft, till att importera rätt mycket.

På grund af hvad jag nu sagt kan jag icke annat än yrka afslag på utskottets hemställan i denna punkt.

Häruti instämde herrar *Petersson* i Dänningelanda och *Olsson* i Ornakärr.

Herr Collander: Det är naturligtvis icke någon angenäm uppgift för bevillningsutskottet att föreslå Riksdagen att besluta

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

nya skattebördor, men ännu svårare är det, när man nödgas göra det till följd af en hastig upptäckt befintlig statsbrist. Hade utskottet haft tid på sig att något fundera på saken, är det möjligt, att man kunnat komma till något resultat, som varit bättre än det föreliggande, men då utskottet i riksdagens sista timme får en sådan uppgift och nödgas hastigt fatta sitt beslut, får man bedöma resultatet med hänsyn till detta förhållande.

Af en talare på malmöbänken har yttrats, att man genom att åsätta hvitbetssockertillverkningen en ökad beskattning skulle tills vidare kunna låta det anstå med kaffetullen. Men äfven om man borde tänka på en sådan sak, tror jag dock icke, att en sådan skatt skulle hafva någon effektiv verkan för 1895 års statsreglering. Ty först 1896 skulle denna skatt komma statsverket till godo. Den har för öfrigt verkat ogynsamt under de tvenne sista åren. Från denna synpunkt sedt kunde utskottet icke göra annat, än det gjort, då det i anledning af herr Wærns motion föreslog, att regeringen till 1895 års Riksdag måtte framställa förslag om huru man i denna fråga lämpligast borde besluta. Men effekten deraf kan, som sagdt, icke komma att göra sig gällande förr än i 1896 års reglering. Nu har det talats om kaffetullen. Ja, den är en konsumtionsskatt, det är ingen fråga om det. Men om Riksdagen nu icke besluter någon förhöjning i kaffetullen för att erhålla ökade inkomster, då återstår naturligtvis för utskottet, när det slutligen skall afgöra förslaget om täckandet af statsutgifterna, endast tvenne utvägar. Den ena utvägen vore att öka tilläggsbevillningen till högre belopp, än Kongl. Maj:t föreslagit. Kongl. Maj:t har nemligen föreslagit dubbel bevillning. Vi finge då öka på den med en 30 à 40 %. Den andra utvägen vore, att utskottet ej beräknade statsinkomsterna till det belopp, som utskottet ansåge rigtigt. Om vi icke med godt samvete kunna beräkna, att tullinkomsterna skola gå till det beräknade beloppet, då vore det vilseledande att sätta inkomsterna 2,000,000 kronor högre. Följden blefve då, att vi finge underbalans, och detta blefve värre. Denna synpunkt få herrarne taga i betraktande.

Beträffande en höjning i bränvinstillverkningsafgiften, har det ju redan framhållits, att en sådan höjning vore ganska obehaglig, emedan med den öfverspekulation i denna vara, som förefinnes, de statsinkomster, som deraf beräknats skola inflyta, skulle öfverflyttas på bränvinsbrännarne; och det kan man väl inte gerna gilla. Dessutom har utskottet äfven anfört, att man skulle vilja besluta om bränvinsskattens reglering i samband med ölskatten. Ja, jag tror icke, att vi kunna komma till en kompensation för hvad vi mist i statsinkomster, annat än genom ett bifall till hvad utskottet tillstyrkt.

Jag yrkar derför bifall till utskottets förslag.

Herr vice talmannen Danielson: Då kammarens föredragningslista upptager en sådan mängd ärenden, så att plenum måste hållas både för- och eftermiddag hvarje dag för att påskynda ären-

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

denas behandling, anser jag, att man nästan missbrukar sin rätt, om man allt för mycket yttrar sig i ett ämne, och derför vill jag nu försöka att vara så kort som möjligt.

Då Riksdagen fattade det beslutet att nedsätta tullen på kaffe, ansåg jag icke detta steg vara välbetänkt. Men då det nu en gång skett, och allmänheten vant sig vid detta förhållande, så tror jag icke, att man bör återgå till en förhöjning af denna tull utan mycket starka skäl. För mig synes det emellertid nu icke, att några sådana starka skäl föreligga, ty oaktadt en statsbrist förefinnes, anser jag den dock icke vara så stor, att vi skola behöfva vara i förlägenhet för att kunna fylla den på annat sätt än genom en förhöjning af tullen på kaffe. Jag för min del tror verkligen, att denna brist skulle kunna täckas på annat sätt, och jag är öfvertygad om att den stora allmänheten icke skulle anse det vara så hårdt, om vi något höjde bränvinstillverkningsafgiften äfvensom tullen på tobak. Jag tror, att det är 2:ne skatteobjekt, som man får taga i betraktande framför tullen på kaffe. Det är ju en ren finanstull, det nu är fråga om; och jag hoppas, att man skall betrakta denna sak så allmänt, att man icke tillgriper en sådan beskattning som denna utan i största nödfall. Men nu tror jag icke, såsom jag nyss nämnde, att något sådant stort behof förefinnes.

Det har sagts af vice ordföranden i bevillningsutskottet, att utskottet sökt spekulera. Ja, det ser jag nog; men jag beklagar, att denna spekulation påkommit så hastigt. Hade utskottet gifvit sig tid att något närmare tänka på saken, så tror jag icke, att det framkommit med en sådan hemställan som den föreliggande, då behofvet verkligen icke är så stort. Då Riksdagen tillbakavisat förslagen om att förhöja sådana tullar, som skulle komma landets hufvudnäringar till godo, så kan jag icke förstå, att Riksdagen nu skall vilja besluta en tull, som är en ren finanstull. Detta är skälet till att jag icke kan vara med om att bifalla utskottets förslag. Jag medgifver visserligen, att de dagar kunna komma, då vi kanske behöfva gå derhän; men *nu* anser jag icke så vigtiga behof förefinnas, att Riksdagen bör besluta i enlighet med utskottets hemställan.

Jag hoppas, som sagdt, att, när vi skola höja tullar, vi på samma gång måtte se till, att dessa tullar gynna näringarna i landet; *då* är rätta tillfället att göra en förhöjning. Jag beklagar derför, att vice ordföranden i bevillningsutskottet i denna debatt icke kunnat undvika att tala om mjölsäckarne, utan företagit en jemförelse mellan den nu föreslagna tullen och tullen på mjöl. Men, mine herrar, mjöl kan framalstras här i landet, så att vi genom en tull derpå skulle höja en näringsgren.

Jag har blott velat uttala detta för att inlägga en protest mot utskottets hemställan i denna punkt, på hvilken jag skall be att få yrka afslag.

Med herr vice talmannen förenade sig herrar *Johansson* i Strömsberg, *Swartling*, *Eklund* från Norrköping, *Jönsson* i Mårarp,

Peterson i Hasselstad, *Nordström*, *Erickson* i Bjersby, *Kihlberg*, *Persson* i Killebäckstorp, *Anderson* i Himmelsby, *Andersson* i Löfhult, *Lind* i Gerum och *Nylander*.

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

Vidare yttrade

Herr Olof Jonsson i Hof: Herr talman, mine herrar! Jag skall till en början be att få nämna, att jag icke kan dela det klander, som åtskilliga talare rigtat mot bevillningsutskottet för det att föreliggande betänkande icke har kommit in till kammaren förr än det gjort. Detta är enligt min tanke icke utskottets fel, utan Riksdagens, som med all magt vill forcera frågorna, för att ledamöterna skola få komma hem till pingst, oberoende af huru det kommer att gå med riksdagsarbetet.

Hvad sedan beträffar frågan om huruvida en statsbrist verkligen kan vara att motse för år 1895, och i så fall på hvad sätt denna brist skall fyllas, ställer jag mig obetingadt, under förutsättning att en brist verkligen kommer att inträffa, som icke på annat sätt lämpligen kan ersättas än med hvad utskottet föreslagit, på utskottets ståndpunkt.

Jag vill derjemte mot de talare, hvilka anse, att en höjning af kaffetullen skulle vara mycket olämpligare än en höjning af tillverkningsskatten för bränvin, erinra, att en höjning af bränvinstillverkningsskatten vore ur finansiel synpunkt olämpligare, derför att denna afgift icke skulle tillföra statskassan de penningar, som man dermed afser och beräknar, utan att det då i stället blefve spekulanterna, som toge höjningen af bränvinstillverkningsafgiften i sina fickor. Dessutom är det en annan synpunkt, som för mig här vid lag är mycket vigtig, och det är att, om man vill fortgå mot det målet att söka minska förbrukningen af spirituösa drycker, man då icke bör göra det så, att man höjer denna tillverkningsskatt med ett litet belopp då och ett litet då, ty derigenom vänjer man endast konsumenten att betala så pass mycket högre för varan, att han kan förbruka lika mycket som förut, utan man bör taga ett stort steg på en gång, så att man höjer afgiften med minst 25 öre per liter. Då kan det ur nykterhetssynpunkt vara rigtigt och klokt att höja skatten, men icke att höja den med 10 öre i stöten.

För mig är emellertid hufvudfrågan: hvilken har rätt — herr statsrådet och chefen för finansdepartementet eller bevillningsutskottet? Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet nämnde i lördags, att, om stämpelskatten i sin helhet hade af Riksdagen antagits, han för sin del icke befarade någon statsbrist för år 1895. Nu tror jag, att vi kunna räkna på att Andra Kammaren i en gemensam votering kommer att lemna så pass många röster för bifall till stämpelskatt på vexlar, att denna skatt äfven blifver införd. I så fall skulle minskningen i den beräknade stämpelafgiften icke blifva mer än $^1/_2$ million kronor mindre, än hvad herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har beräknat den till. Under sådana förhållanden skulle vi således endast få en

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

brist på $^1/_2$ million kronor för denna statsregleringsperiod. Men om då tilläggsbevillningen tages i samma form som förlidet år, eller att man låter denna bevillning gälla lika för alla, som ha 800 kronors inkomst och deröfver, tror jag, att denna brist deraf nära nog skulle kunna täckas. Men låt vara, att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har sett sakerna i för rosenröd belysning, och att bevillningsutskottet räknat bättre än han och således kommit verkligheten närmare, så förefaller det mig ändå högst egendomligt, om Riksdagen, när herr statsrådet och chefen för finansdepartementet icke ansett sig behöfva en skatteförhöjning för att reglera statens affärer, trots detta skulle gifva honom mera medel, än han anser sig behöfva. Derigenom skulle han möjligen sjelf komma i en frestelse, som kan vara svår nog att motstå, eller att för nästa statsregleringsperiod föreslå flera och högre utgifter, än han annars skulle göra. Detta är en synpunkt, som jag tror bör vara afgörande för kammaren, när kammaren fattar sitt beslut i denna punkt. Om den uppfattningen är rigtig, att kammaren icke skall vara mera ministeriel i denna fråga än herr statsrådet och chefen för finansdepartementet sjelf, då ställer jag mig på den punkten, att jag voterar afslag på utskottets hemställan.

Häruti instämde herrar *Göthberg*, *John Olsson* från Stockholm, *Eriksson* i Elgered, *Hahn*, *Nordin* i Sättna, *Norberg*, *Eriksson* i Qväcklingen, *Ola Bosson Olsson*, *Hansson* i Solberga, *Lundström* och *Gyllensvärd*.

Herr Jansson i Krakerud: Då jag inom utskottet anmält min reservation mot det beslut, hvartill utskottet i denna punkt kommit, skall jag be att få tillkännagifva min ståndpunkt i frågan och orsaken, hvarför jag reserverat mig.

Min reservation har tillkommit hufvudsakligen af principiella skäl. Jag har ansett, att bevillningsutskottet, i stället för att föreslå en förhöjning i kaffetullen, bort föreslå en förhöjd tillverkningsskatt på bränvin. Men jag skyndar mig att tillägga, att, om den fälttågsplan, som bevillningsutskottet uppgjort, då den föreslagit Riksdagen att höja kaffetullen, redan förliden gårdag af Riksdagen godkänts, jag då ej med ett enda ord skulle motsatt mig ett sådant beslut. Då hade nämnda beslut blifvit effektivt, så att staten fått verklig nytta af denna tull. Jag tror icke, att man i så fall kunnat åstadkomma något bättre beslut än detta för att fylla statsbristen, för så vidt det förefinnes någon statsbrist. Ty då hade enskilda personer icke kunnat göra sig några nämnvärda inkomster på grund af ett sådant beslut. Då nu Första Kammaren i går bordlade betänkandet, är det klart, att denna fråga derigenom kommer i ett helt annat läge. Följden blir naturligtvis ett uppskof med densammas afgörande, och att under den tid, som vi hålla på att diskutera frågan, importeras många tusental säckar kaffe till Sverige. Derigenom kommer det ena tusentalet kronor efter det andra att hamna i grossörernas fickor. Ett

sådant beslut kan jag ej vara med om. Ingen torde derför kunna förvåna sig öfver att jag kommit till ett sådant resultat, att jag yrkar afslag på den föredragna punkten.

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

Det har af bevillningsutskottets vice ordförande beräknats, att en förhöjning i kaffetullen, på sätt utskottet föreslagit, skulle inbringa statsverket omkring 2,080,000 kronor. Jag erkänner, att det i bevillningsutskottet icke finnes någon, som bättre än han kan räkna ut ett sådant tal, men jag ber likväl att få fästa uppmärksamheten på att det är ganska vanskligt att framkomma med siffror i en sådan fråga som denna. Ty det är icke endast fråga om att höja kaffetullen, utan äfven att höja tullen på kaffesurrogat. Och då det redan nu är så långt gånget, att, bland de mindre bemedlade klasserna, man nödgats spara med kaffet så, att man får omkring nitton koppar på hvarje böna, då kunna herrarne föreställa sig, hvad följden af en höjning i kaffetullen med 13 öre skall blifva. Jo, småfolket får då icke råd att köpa något kaffe alls, utan det nödgas i stället köpa kaffesurrogat, som är skadligare för helsan än kaffet. De billiga kaffesurrogatens användning medföra visserligen den fördelen, att man då begagnar sådant, som tillverkats inom landet. Men ser man frågan från denna synpunkt, då kommer den siffra, som vice ordföranden i bevillningsutskottet angifvit, att betydligt reduceras. Jag ber äfven att få fästa uppmärksamheten derpå, att då Riksdagen senast nedsatte kaffetullen, var priset å detsamma icke så högt som det för närvarande är. Nu, då kaffepriset är jemförelsevis mycket högre, är det väl inte lämpligt att höja tullen å nämnda vara, ty i så fall skulle staten derigenom icke få större inkomster af nämnda tull, än den för närvarande har, synnerligast då befolkningen inom vårt land är så fattig, att de mindre bemedlade redan nu icke hafva råd att bestå sig med rent kaffe, utan måste använda surrogat af alla möjliga slag.

Jag sade, att jag inom utskottet hyste den åsigten, att man i stället för att höja kaffetullen borde höja tillverkningsskatten på bränvin. Nu har visserligen vice ordföranden i bevillningsutskottet anmärkt, för så vidt jag hörde rätt, att det finnes omkring 7,000,000 liter bränvin på nederlag och att större delen af den förhöjda afgiften derför skulle komma bränvinsbrännarne till godo, hvilka hade en stor del af nämnda mängd bränvin på lager. Äfven denna siffra anser jag ganska osäker. Och för öfrigt, om den vore rigtig, kan jag icke inse att Riksdagen behöfver fästa sig härvid. Ty hvilken tidpunkt, Riksdagen än besluter höja tillverkningsskatten, är det klart, att egarne till det bränvin, som då är tillverkadt, derpå komma att göra en vinst. Men om nu bränvinstillverkarne hafva sålt det till enskilda och det funnes alltsammans på enskilda lager, så få icke bränvinstillverkarne någon inkomst deraf, men i stället förtjena de köpmän, som köpt bränvinet. Det kan man naturligtvis icke hjelpa.

Den siste ärade talaren ansåg, att man genast skulle höja tillverkningsskatten mycket högt. Jag skall för min del icke vara emot det. Jag har reserverat mig mot utskottets förslag i betän-

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

kandet n:o 22 beträffande herr Liss Olof Larssons motion. Han föreslår en höjning af tillverkningsskatten med 10 öre per liter. Detta skulle enligt hans beräkning inbringa statskassan en ökad inkomst af 2,800,000 kronor. En annan motionär föreslår en förhöjning af 15 öre per liter, och om den nämnde talaren, när den frågan kommer före, behagar yrka bifall till det, skall jag för min del icke opponera mig deremot. I fall den sistnämnda motionen skulle bifallas, skulle det komma att inbringa statsverket cirka 5 millioner kronor. Men då jag anför dessa siffror, får jag erkänna, att äfven de äro mycket vanskliga, ty man vet icke, huru mycket nationen kommer att konsumera. Hvilketdera af de båda förslagen Riksdagen antager, är det min fullkomliga öfvertygelse, att det kommer att inbringa statsverket så mycket, som för nästkommande år är behöfligt; och då herr finansministern har sagt, att det icke behöfves något vidare, torde det vara vigtigt att äfven taga detta i betraktande. Om man vill bestämma sig mellan förhöjning i bränvinsskatten och tullen å kaffe, bör man noga undersöka, hvilket som kan vara det mest lämpliga, synnerligast då man ej med bestämdhet vet, huruvida någon skatteförhöjning är af behofvet påkallad. Under sådana förhållanden torde det vara mera rättvist att åsätta högre tillverkningsskatt å bränvin, ty dermed kan man både i socialt och moraliskt hänseende verka gagnande, men vid höjandet af kaffetullen kan man deremot icke utgå från den synpunkten.

På grund af hvad jag nu sagt, skall jag, herr talman, be att få yrka afslag å utskottets förslag.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Det yttrande, jag tillät mig att i kammaren under lördagens plenum fälla rörande behöfligheten af den ifrågasatta kaffetullen, har blifvit uppfattadt så, som skulle jag under alla förhållanden motsätta mig en kaffetull. Jag ber emellertid att få fästa kammarens uppmärksamhet uppå, att mitt yttrande förekom, då frågan om stämpel- och arfsskatten behandlades, och att jag under förutsättning af bifall till *allt* hvad Kongl. Maj:t begärt i nämnda afseende ansåg, att det för ögonblicket icke vore nödvändigt att få något beslut om höjning af kaffetullen. Jag tillade, att en brist kan komma att uppstå af $^1/_2$ à 1 million, men att denna möjligtvis torde kunna täckas genom de ökade tullinkomster, som blefve en följd deraf, att de stora nederlag, som blifvit upplagda kort före det 1892 års tullförhöjningar egde rum, numera vore till stor del uttagna, hvarigenom större inkomst af tullen skulle kunna beräknas än hvad man haft 1893.

Nu hafva emellertid förhållandena väsentligt förändrat sig med afseende på den tillgång, som blir statsverket beredd, och detta genom kamrarnes beslut beträffande arfs- och stämpelskatten. Dessa voro af Kongl. Maj:t beräknade till 2,500,000 kronor, men hafva genom Riksdagens beslut blifvit betydligt nedsatta. Hvad först angår arfsskatten, vågar jag numera icke beräkna den till

mer än 850,000 kronor — Kongl. Maj:t hade beräknat den till 1 million kronor — derför att Kongl. Maj:t föreslagit, att denna skatt skulle utgå från den 1 nästkommande september, men Riksdagen nu beslutit, att den ej skall tillämpas förr än den 1 nästkommande januari. Följden deraf måste blifva, att många bouppteckningar komma att skyndsammast behandlas för att icke utsättas för högre beskattning, och att således ett större antal kommer att undgå den nya beskattningen. Sedan har Riksdagen beslutit en stämpel på depositionsbevis, som kan beräknas skola uppgå till 250,000 kronor, och en stämpel på obligationer, som man kan beräkna till 60,000 kronor. Sammanlagda beloppet af den beviljade stämpel- och arfsskatten uppgår sålunda till 1,160,000 kronor. Dertill kommer frågan om stämpel på vexlar, hvilken är beroende på gemensam omröstning, men hvars utgång är mycket oviss. Denna skatt var af Kongl. Maj:t beräknad till 550,000 kronor. Om man sålunda utgår från de fattade besluten, så gifva dessa icke mer än 1,160,000 kronor, medan efter Kongl. Maj:ts förslag en inkomst skulle hafva vunnits af 2,500,000 kronor, hvadan det alltså uppstår en skilnad af 1,340,000 kronor. När jag dertill lägger den brist, som jag uttryckligen sagt, att man skulle kunna antaga, så uppkommer det verkligen en skilnad i 1895 års budget af omkring 2 millioner kronor.

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

För att undanrödja allt missförstånd i fråga om mitt yttrande i lördags har jag begärt att få det ojusterade protokollet, och jag torde kanske i en så vigtig fråga som denna ega rätt att anhålla om kammarens tålamod för uppläsande af några stycken ur mitt anförande. Det heter der på ett ställe: »Ehuru det är bekymmersamt, anser jag det dock icke så bekymmersamt, att icke, om Riksdagen antager den nu föreliggande stämpelskatten, budgeten för 1895 skulle kunna gå i hop. Det blir visserligen en brist, men icke mer än 1 eller $^1/_2$ million, beroende på hvad man sätter tullen till. Detta senare är en mycket svår fråga att besvara. Såsom kammarens ledamöter ganska väl känna, blef det under första half- och helåret, efter sedan tullarne blifvit höjda 1892 på alla industriartiklar, på vin och allt sådant, ingen ökad inkomst, och detta egentligen derför, att när en importör kände, att en sådan tullförhöjning var att vänta på någon vara, så importerade han högst betydliga lager af den varan. Dessa lager synas nu vara upprymda, så att det visat sig, att tullinkomsten under närmaste tre månaders period stigit högst betydligt. Jernvägsinkomsten och bränvinsinkomsten ha också stigit, så att, om man jemför de tre månadernas inkomster med föregående års, äro de cirka $2^1/_2$ millioner högre än under föregående år. Af detta skäl tror jag icke, att man får misströsta om inkomsterna, såsom man annars skulle göra med anledning af sockertullens högst betydliga nedgående.»

Vidare var det då en talare på göteborgsbänken, som i detta sammanhang, ehuru det nu föreliggande betänkandet då ännu icke var föredraget, yttrade, att bevillningsutskottet satte i fråga en

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

höjning i kaffetullen. Betänkandet var då nyss inkommet, och kammarens ledamöter hade knappt hunnit taga kännedom derom. Han angaf, att det skulle varit skäl att taga i betraktande ett sådant förslag. Jag ansåg då, att det varit önskvärdt, att man icke framkastat något om den frågan vid det tillfället, derför att det är högst angeläget, att, om en sådan tull blir antagen, den icke på förhand blir känd, och jag fann mig derför böra pointera, att, förrän stämpelskatten blifvit afgjord, jag icke ville yttra mig derom. Jag anförde då: »Jag skall, medan jag har ordet, be att få göra ett litet tillägg. Den talare, mot hvilken jag först vände mig, nämnde, att det skulle finnas andra utvägar att täcka bristen, och han föreslog, att man skulle lägga tull på kaffe.» Jag vill nämna, att jag sjelf då icke hade läst betänkandet, utan blott hade hört, hvad han sagt. »Ja, det är visst icke mig emot. Ju mera penningar det inflyter i statskassan, dess tacksammare är jag. Men jag vill anmärka, att om en sådan tull icke är behöflig, så vore det väl icke något skäl att tillgripa den utvägen just nu, allra helst som, om det vid början af år 1895 visar sig, att hvitbetssockerafgiften och sockertullen icke komma att lemna så högt belopp, som man beräknat, det är den lättaste sak i verlden för Riksdagen att då besluta en sådan tull, som komme att högst väsentligt inverka på det årets statsinkomster och fylla den brist, som då möjligen kan förväntas.» Äfven det yttrandet var — jag ber att få betona det inför kammaren — framkalladt deraf, att jag först och främst önskade framgång åt Kongl. Maj:ts proposition om stämpel- och arfsskatten, men då Riksdagen blott beviljade en del af hvad Kongl. Maj:t föreslagit, så uppkommer, som jag nyss nämnde, en skilnad af 1,340,000 kronor.

Medan jag har ordet, ber jag också att inför kammaren få rätta ett misstag, hvilket jag för öfrigt icke skall tillåta mig rätta i protokollet. Då jag nämnde, att det i Börstidningen influtit en avis angående hvitbetssockerfabrikationen, så uppgaf jag, att det var af den 15 dennes. Jag hade icke datum på tidningsurklippet, och jag begick också dervid ett misstag. Det står nemligen så: »Enligt till Börstidningen ingångna uppgifter hade de svenska sockerbruken den 15 dennes kontrakt om betodling å 43,530 tunnland». Det var först då det blef kändt, att dessa kontrakt voro afslutade. Denna artikel inkom i Börstidningen först den 21 april. Det är detta misstag jag velat rätta. Derigenom minskas än ytterligare tyngden af den anklagelse, som rigtats mot mig, derför att denna upplysning först så sent blifvit meddelad Riksdagen. Jag anser mig likväl skyldig att tillika upplysa kammaren derom, att det vid samma tidpunkt förekom korrespondens med en enskild sockerbruksegare, och de bref, som jag har i min hand, äro af den 12 och 17 april. Första brefvet innehåller ett framkastande af saken. Svaret afgick omedelbarligen, hvarpå svarades, att hinder ej förefunnes för offentligheten. Hela denna sak är af beskaffenhet, att den icke kan sägas vara af fullt officiel natur. Man hade dock goda anledningar att göra de beräkningar, som in-

flutit i den promemoria, som öfverlemnades till bevillningsutskottet. Visserligen kunna siffrorna icke kallas officiella, men de äro dock så exakta, som de kunna blifva, och att på dem grunda ett beslut, synes mig hafva stora skäl för sig.

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

Jag tror mig genom de ord jag här haft tillfälle att yttra hafva till en viss grad skingrat den uppfattning, att jag för min del skulle hafva motsatt mig en sådan tull, som här afses. Jag har endast sagt, att, om Kongl. Maj:ts förslag om stämpel- och arfsskatt skulle gå igenom, denna tullförhöjning vore öfverflödig.

Nu har till mig äfven stälts den frågan, huru snart denna ändring i tulltaxan skulle kunna expedieras. Jag har hvarken rättighet eller skyldighet att upplysa kammaren derom, men så mycket kan jag säga, att det skall ske omedelbart eller så snart som möjligt.

Eftersom det nu äfven är på tal att höja skatten på bränvin, ber jag att få fästa uppmärksamheten äfven på en annan omständighet. Jag är icke beredd att ögonblickligen säga, huru mycket bränvin, som nu ligger å nederlag, men det torde icke vara betydligt öfver 15 millioner liter, och det spelar en ganska stor rol, om detta nederlag skall beskattas eller icke. Så vidt jag kan påminna mig, har detta förut icke skett, utan den vara, som legat på nederlag, har varit befriad från den förhöjda skatten intill viss dag, och det har således varit möjligt att lösa ut nederlaget före viss tid — jag vill påminna mig, att det varit den första oktober. Frågan om förhöjning i bränvinsskatten är visserligen icke nu före, men då den så mycket sammanhänger med den nu föredragna, så har jag begagnat tillfället att fästa uppmärksamheten uppå, att om Riksdagen skulle vara mera böjd att bifalla herr Liss Olof Larssons motion om höjning af bränvinsskatten än att antaga den nu föreslagna tullen, måste Riksdagen enligt min tanke besluta, huruvida detta högst betydliga nederlag skall genast eller först efter en viss tid beskattas med högre skatt. I annat fall kommer Kongl. Maj:t att stå i ovisshet om Riksdagens önskningar i detta afseende.

Herr Anderson i Hasselbol: Då jag fick bevillningsutskottets betänkanden n:is 20 och 22 till läsning, var jag verkligen förvånad att se, det bevillningsutskottet föreslog tull å kaffe i stället för att enligt herr Liss Olof Larssons motion belägga bränvin med förhöjd tillverkningsskatt. Jag har i dag hört, att orsaken till att man valt kaffe var den, att kaffetullen skulle blifva mera effektiv, men jag tror i likhet med en föregående talare, att detta förhållande förfaller, emedan det är ovisst, huruvida utskottets beräkningar i fråga om importens storlek komma att slå in, och derför qvarstår ej längre det skälet.

Att bränvinet bör före kaffe komma i betraktande, då det gäller att skaffa staten ökad inkomst, det är min öfvertygelse, ty bränvinet är en lyxartikel, som i många fall är till skada för landets befolkning och derför enligt min åsigt borde beläggas med

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

högre tillverkningsskatt. Jag skulle helst önska en förhöjning af 25 öre per liter, men då intet sådant förslag föreligger, så är jag gerna med om de ifrågasatta 10 örena, och skall, då något förslag derom framkommer, vara med äfven om de återstående 15 örena.

Att kaffe- och sockertullarne äro något höga såsom finanstullar, det framgår af de stora siffror, hvartill dessa tullsatser redan uppgått. De hafva nemligen stigit till inemot 14 millioner kronor.

Att dessa tullskatter till en del nedgått, finna vi af de företedda handlingarna, men det blir ändå en skatt på dessa båda artiklar, som till och med öfvergår den direkta skatten i vårt land, ty då man sammanlägger den direkta skatten och tilläggsbevillningen, så kommer man till omkring 9 millioner, medan åter socker- och kaffetullarne, i enlighet med den framstälda beräkningen, nästa år skulle komma att uppgå till 10 millioner och således 1 million mera än den direkta skatten.

Dessa indirekta skatter inverka icke obetydligt på den mindre bemedlade befolkningen i vårt land, ty en person, som t. ex. har en årlig inkomst af 400 à 500 kronor, får ensamt genom dessa varor en beskattning sig pålagd af icke mindre än 15 à 20 kronor per år.

Jag skall icke upptaga kammarens tid med något längre anförande, utan skall, herr talman, anhålla att få yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Fjällbäck: Herr talman! Jag har begärt ordet närmast med anledning af det yttrande, som fäldes af den ärade representanten för södra Vadsbo domsaga, då han yttrade, att han icke ville vara med om att beskatta de fattiges nödvändighetsartiklar. Jag ber att på det lifligaste få instämma uti detta hans yttrande, och jag hoppas, att han icke glömt bort det nästa år, om vi då lefva och få spanmålstullen före.

Det är märkligt, att detta förslag om en förhöjd tull å kaffe har framkommit från personer, som vid urtima riksdagen varit med om att man framför allt borde beskatta förmögenheten. En motionär i Första Kammaren, som har föreslagit en förhöjning af bränvinsskatten, har motiverat detta sitt förslag med följande ord, hvilka jag ber att få upprepa, på det att kammaren måtte ihågkomma dem. De lyda sålunda: »Då de indirekta skatterna äro *mindre känbara* än de direkta och i synnerhet *bättre* än extra bevillning», så vill han vara med om att hafva bort tilläggsbevillningen och lägga den på bränvinssuparne, derför att de stackars menniskor, som supa bränvin, känna mindre denna bevillning än den, som de få på debetsedeln. Jag förstår mycket väl, huru dessa motionärer hafva kunnat framkomma med en sådan motivering, men hvad jag deremot icke förstår, det är huru i denna kammare röster kunna höjas för att följa dessa motionärer på denna väg.

Det är en annan motionär inom Första Kammaren, statskommissarien Samzelius, som säger, att den hufvudsakliga anledningen

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

till den betydliga tullnedsättningen varit, att man, den tiden nedsättningen egde rum, på fullt allvar i allmänhet fruktade, att statsinkomsterna genom de höjda skyddstullarne skulle så ymnigt inflyta, att verklig förlägenhet skulle uppstå för deras ändamålsenliga användande, till följd hvaraf åter fråga kuude uppkomma, om icke skyddstullarne endast af denna anledning borde nedsättas. Och så tillägger han något, som jag ber att få instämma uti. »För min enskilda del har jag varit fullkomligt oberörd af dessa bekymmer. En längre tids erfarenhet hade nemligen ingifvit mig lugn i detta afseende.»

Ja, mine herrar, vi kunna också vara lugna i detta afseendet, ty nog sörja vår ärade medkammare och vår högt aktade regering för att de stora öfverskotten i statsinkomsterna icke blifva allt för besvärande, och derpå hafva vi redan sett bevis.

Nu gäller det egentligen att välja mellan två alternativ. Det ena är att pålägga en kaffeskatt, som skulle drabba alla individer lika, oafsedt deras förmögenhetsställning, en skatt, som med 42 öre skulle drabba en hvar från barnet och upp till åldringen på grafvens brädd. Det andra alternativet är, att denna tull skall läggas såsom tilläggsbevillning till den bevillning, som vi hafva utsigt att få i stället.

Om vi nu taga dessa 42 öre, så befinnes det, att bevillningskronornas antal är ungefär detsamma som individernas antal. Vi hafva nemligen i Sverige omkring 5 millioner invånare och äfven ungefärligen 5 millioner bevillningskronor, och således blir det, om vi välja bevillningskronan, 40 öre på bevillningskronan. Jag hemställer särskildt till bevillningsutskottets ärade medlemmar, huruvida det kan vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande att pålägga individerna en rent personlig skatt i stället för att lägga dessa 40 öre på bevillningskronan.

Herrarne skola icke tro, att jag tigger för den kommun, jag tillhör, ty om vi lägga detta belopp på bevillningskronan, så få vi en skatt af 400,000 kronor, men om vi taga kaffetullen, torde det för Stockholms kommun stanna vid 100,000 kronor. Detta oaktadt anser jag billigheten fordra, att de, som hafva inkomster, hvilka äro så stora, att de äro föremål för bevillning, få bära detta extra tillägg i stället för kaffekonsumenterna.

Jag ber att ur ett program, som icke torde vara alldeles okändt för flertalet af kammarens ledamöter, få uppläsa följande punkt, hvilken lyder på detta sätt: »En rättvis beskattning särskildt genom att till statsbehofvens fyllande i högre grad än hittills använda den *direkta* beskattningen och att bättre ordna grunderna för bevillningen efter den verkliga skatteförmågan.»

Samma författare, som, såsom jag antager, har författat detta program, stod här för en stund sedan och yrkade, att vi i stället för att använda den direkta beskattningen borde öfvergå till den personliga beskattningen, ty jag ber att få erinra om att denna kaffetull icke är något annat än en personlig skatt. Det är förvånande, att man kan skrifva ett program på detta sätt och säga,

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

att detta är vårt valprogram, men att man sedan, när man kommer in i kammaren och det gäller att tillämpa detsamma, helt och hållet glömmer bort det.

Det har sagts, att det fattas en million eller något deröfver och att denna brist uppstått derför att vi icke antogo vexelskatten. När den frågan förevar här i kammaren, var det en del talare, som beklagade sig på vexelacceptanternas vägnar och sade, att denna skatt skulle komma att drabba den fattiga befolkningen. Samme person, som då försvarade konsumenternas intressen, har nu i dag yrkat bifall till bevillningsutskottets betänkande. Hvarför? Jo, derför att kaffekonsumenterna kunna bättre bära denna bevillning än vexelacceptanterna. Jag förstår dock icke konseqvensen i detta resonement.

Vidare har det sagts, att vi skulle kunna taga bränvinsskatten, men det är redan förut påpekadt, att den är en fogel i skogen, som flyger sin väg, innan vi få geväret i ordning. Vi få således ingenting af denna bränvinsskatt, om vi införa den, men samma anmärkning gäller, enligt min tanke, angående kaffeskatten. Herrarne kunna vara öfvertygade om, att de praktiske importörerna redan varit beredda på att få en kaffetull. De hafva betydligt finare väderkorn i finansielt afseende, än vi hafva. De hafva gått omkring och luktat och undrat, huru det går med kaffetullen. Blir det icke någon kaffetull, har den ene importören frågat? Det tror jag icke, har den andre svarat; men det tror jag, har den förste genmält. Det har i alla fall visat sig, att de haft bättre reda på saken än vi. De hafva känt förhållandena med sockertullen och dess nedgång och haft bättre reda på statens finanser än både vår ärade chef för finansdepartementet och vi. Det är förunderligt, hvad dessa affärsmän äro förträffliga, när det gäller affärer, ty då förstå de, huru de skola plocka oss, så att, när det skall uttagas en skatt, det kommer att möta stora svårigheter att utfå den. Jag för min del tror, att, om vi skola komma åt dessa finanstullar och verkligen få in dem i statens kassa, det blir nödvändigt, att vi gifva regeringen fullmagt att telegrafera till alla bränvinskontrollörer i riket och säga, att från och med i dag inträder en förhöjning. Sedan blir det Riksdagens sak att afslå eller bifalla detta förslag, men då finnes det möjlighet att få in någon skatt. Jag vet väl, att detta icke är rigtigt i konstitutionelt afseende, men om vi icke göra detta, skola herrarna få se, att nästa år bristen blir ännu större. Det är för öfrigt en mycket enkel operation att förvandla potatis och råg till bränvin och förvara det i stora reservoirer, för att sedan vid förefallande behof, när Riksdagen höjt skatten, uttaga det från nederlagen.

Herrarne minnas nog mycket väl, när skatten höjdes på bränvin. Då var det ett enda bolag, som förtjenade omkring 100,000 kronor på tioöringen. Nu lärer det ligga mellan 15 à 20 millioner liter på nederlag. Således skulle bortåt 2,000,000 kronor komma att stanna i privates fickor, men statskassan finge deremot ingenting, åtminstone under den närmaste tiden. Jag är icke med om

att låta privata personer på detta sätt bereda sig förtjenst på statens bekostnad.

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

Jag är fullt öfvertygad, att ett sådant förslag som det af mig nyss förut omnämnda icke kommer att bifallas; men det är det enda praktiska sättet att lösa denna fråga. Då det så förhåller sig, bör man söka lära sig huru man skall bära sig åt för att taga ut skatten. Enligt mitt förmenande är herr Wærns förslag försigtigt. Han föreslår nemligen en nedsättning af sockertullen på samma gång som en förhöjning af kaffetullen. Om här förelåge en proposition på bifall till herr Wærns förslag, skulle jag icke ett ögonblick tveka att rösta derför — emedan det ligger rim och reson i detta förslag, då jag derigenom minskar skatten å en konsumtionsartikel i samma mån som jag höjer densamma å en annan. Men att höja kaffetullen i stället för tilläggsbevillningen vill jag för min del icke vara med om. Jag hoppas, att kammaren må besluta en förhöjd bevillning med 20, 30 à 40 öre per bevillningskrona hellre än att höja kaffetullen.

Ehuru jag gerna skulle vilja med min röst bidraga till att fylla den förefintliga statsbristen, kan jag således dock icke annat än yrka afslag å utskottets betänkande.

Herr Bergendahl: Jag blef nyss af en ärad representant på stockholmsbänken anklagad för att hafva, när det gälde tull å nödvändighetsartikeln spanmål, visat den inkonseqvensen, att jag röstade för en sådan tull, men att, när det gäller nödvändighetsartikeln kaffe, jag motsätter mig en tullförhöjning.

Jag ber att få fästa hans uppmärksamhet på den skilnad, som förefinnes emellan dessa olika nödvändighetsartiklar. Kaffe växer, mig veterligen, icke i Sverige. Vi må arbeta och sträfva så mycket vi förmå, kunna vi ej åstadkomma en enda kaffeböna inom vårt land, men deremot kunna vi påräkna, om vi få ett väl afvägdt tullskydd, en produktion af spanmål inom landet, tillräcklig för dettas behof.

Med anledning af hvad den ärade vice ordföranden i bevillningsutskottet nyss nämnde, att en förhöjning i skatten å bränvin nu icke skulle åstadkomma någon effektiv verkan förrän fram i höst eller under nästa år, får jag erinra, att den förhöjda inkomst, som sålunda inflyter på hösten, blir till nytta för årets statsreglering och att den, som tillföres statskassan nästa år, kommer det årets statsreglering till godo. För öfrigt gjorde herr vice ordföranden några beräkningar öfver huru mycket den förhöjda kaffetullen skulle fördyra kaffet per individ; men dessa kalkyler gjorde han på det sätt, att han beräknade lika stor qvantitet för hvarje inbyggare af landets befolkning. Men detta är ju alldeles origtigt. Jag föreställer mig åtminstone, att de mindre bemedlade dricka öfver hufvud taget mera kaffe per person än de förmögne.

Vidare skall jag, med anledning af hvad herr Collander anfört, »att om utskottet haft tid på sig att fundera litet mera, så skulle

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

utskottet kunnat komma in med något annat förslag till skatteinkomst», be få nämna, att jag tycker utskottets tid bort räcka lika bra till att utfundera en förhöjning i tobakstullen eller bränvinsskatten som en förhöjning i kaffetullen.

Herr Olof Jonsson i Hof nämnde, att om man ginge in på ökning af bränvinsskatten, så skulle man komma att gynna enskilda spekulanter. Jag kan icke förstå annat, än att det skall gå på samma vis, om tullen å kaffe förhöjes.

Herr vice ordföranden i bevillningsutskottet anförde äfven, att det vore klokt att nu taga denna förhöjning i kaffetullen, emedan man eljest säkerligen skulle nödgas att göra det nästa år. Och, sade han, »hvilken osund spekulation skulle icke då uppstå?»

Ja, om man har den tron, att man måste taga denna förhöjning förr eller senare, och om det blir kändt, att de ledande männen inom Riksdagen hysa en sådan åsigt, så torde man nog hafva att befara en sådan osund spekulation. Men de, som lika med mig anse och hoppas, att någon sådan tullförhöjning icke bör eller skall komma till stånd vare sig nu eller framdeles, behöfva icke hysa betänkligheter att afslå den nu ifrågasatta tullförhöjningen.

Herr Dahlberg: Jag skall endast tillåta mig att i herrarnes minne återföra de skäl, som 1888 års bevillningsutskott anförde för den då beslutade *nedsättningen* af kaffetullen. Det heter i bevillningsutskottets betänkande för nämnda år: »Vid valet emellan de två mest betydande artiklarne kaffe och socker, synes det utskottet gifvet, att kaffet, som i än högre grad än sockret utgör föremål för den mindre bemedlades konsumtion, bör framför sockret komma i åtanke».

De skäl, som utskottet då anförde för nedsättning af kaffetullen, synas mig ännu qvarstå i sin fulla kraft; och det förefaller mig, som om de fått ännu större betydelse efter de beslut, som Riksdagen sedermera fattat och hvilka jag för min del biträdt. Denna, det dåvarande utskottets, motivering innebär för mig tillräckliga skäl för att yrka afslag å bevillningsutskottets nu föreliggande förslag om förhöjning i kaffetullen.

Herr Gustaf Ericsson från Stockholm: Herr talman! Det har för mig inom utskottet varit motbjudande att följa med utskottet i det förslag, hvartill utskottet kommit, och derför har jag också anmält min reservation, ehuru jag icke angifvit skälet för densamma. Skälet har varit det, att jag ansett det vara obilligt, ja, för att säga rent ut, orättfärdigt att lägga så hög skatt på en så allmän förbrukningsartikel som kaffe, hvilket numera blifvit en nödvändighetsvara äfven uti det fattigaste hem. Jag anser, att en sådan åtgärd icke står rätt väl tillsammans med det löfte, man erhöll vid 1892 års urtima riksdag, då det hette, att de ökade skatter, som erfordrades för försvarets stärkande, skulle uttagas medelst direkta och förmögenhetsskatter. Det är icke några små summor, hvarom här är fråga. Importen för 1893 af kaffe upp-

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

gick till 17,291,000 kilo, som, med en tullsats af 12 öre, medförde en inkomst af 2,077,920 kronor, men som med en förhöjd tullsats af 13 öre skulle komma att uppgå till 4,322,750 kronor. Deraf se herrarne, att detta är ungefär nära nog samma belopp som den beräknade tilläggsbevillningen, om än något mindre. Men om man får antaga, att importen af kaffe skulle komma att fortfarande stiga så som den gjorde under tiden från år 1892 till år 1893, så skulle den komma att ökas i likhet med hvad förhållandet var det året, eller med 206,000 kilogram, eller för tiden 1894—1895 med tillsammans 412,000 kilogram, d. v. s. från 17,291,000 kilo till 17,703,000 kilo. Och då skulle kaffetullen utgöra, efter en tull af 25 öre, ett sammanlagdt belopp af icke mindre än 4,425,750 kronor, eller 25,750 kronor mera än den beräknade tilläggsbevillningen. Det har förefallit mig, att från det håll, der jag räknar mina meningsfränder, ingen gerna skulle vara villig att lägga en så hög förbrukningsskatt på en artikel, som så allmänt förbrukas som kaffe. Nu ställer sig emellertid förhållandet något annorlunda. Under den diskussion, som i dag egt rum, har det synts mig, att å ena sidan de, som hafva någon större förmögenhet, vore rädda för att något höja denna tilläggsbevillning, hvilket jag för min del anser vara det rigtiga, men att, å den andra sidan, man har stält i perspektiv, att, om icke dessa tullar tagas, man skall tillgripa spanmålstullar och således ytterligare fördyra lifsförnödenheterna för den fattige och mindre bemedlade.

I det fallet har således herr Nils Jönssons motion kommit in såsom en kil för att jaga oss fram till det målet att, om det gäller, rösta för kaffetull; annars skulle man få spanmålstull, ty någon annan verkan kan den icke hafva. Och nog toge jag för min del, om det blefve fråga om att rösta emellan spanmålstull och kaffetull, hellre den senare tullen. Den drabbar nog den fattige mindre och träffar mera den förmögne, men dock icke i samma grad, emedan den fattige får betala lika stor och hög tull per kilogram för sitt billiga kaffe, som den förmögne får betala per kilogram för den dyrare varan, så att här liksom vid alla andra tillfällen, då det gäller konsumtionsskatter, den fattige ändå proportionsvis drabbas mest. Och så lärer det också fortfarande förbli, till dess man får värdetullar införda, som utgå efter värdet af den vara, som skall förtullas.

Jag har ansett mig pligtig att, då jag anmält min reservation, här säga, att jag gjort detta hufvudsakligen på de af mig nu anförda skäl.

Jag ber att få upptaga kammarens tid med att få anföra ett par ord till såsom en förklaring. Man skall kanske säga: »men Ericsson var ju med om att rösta för kaffetull inom utskottet?» Ja, det är så till vida sant, att jag, under den förvirring som inom utskottet var rådande, för att undgå ett förslag, som jag ansåg vara sämre, förklarade att jag vore villig att gå med på kaffetullen, men att då taga ett lägre belopp, som af en ledamot inom utskottet var föreslaget. Men detta lägre belopp hade inga

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

sympatier för sig, utan det belopp, som här föreligger, blef antaget, och jag kan således icke anse mig vara bunden af den åsigt, som jag då hade, när jag instämde i fråga om det lägre beloppet, hvilket emellertid icke blef föremål för votering.

Såsom frågan nu står, skall jag icke göra något yrkande, emedan jag icke vill vara med om att hjelpa herr Nils Jönsson i hans sträfvan att göra sig odödlig med sina förslag om spanmålstullar.

Herr Bergendahl erinrade en föregående talare om, att kaffe icke växte i Sverige — något, som vi litet hvar visste förut — men att det växte spanmål i Sverige, hvilket äfven litet hvar torde hafva känt till förut.

Den ärade talaren ansåg, att, när det gälde tull å spanmål, denna naturligtvis vore berättigad, förmodligen emedan den hade den verkan, att en hel klass — hvilken icke precis hörer till den brödköpande allmogen, nemligen de större jordegare, som hafva någon spanmål att sälja, men icke behöfva köpa sådan — skulle kunna undandraga sig från hela skattens utgörande och det sålunda endast blefve de som köpte och de konsumerande, som finge betala skatten.

Af hvad jag nu sagt framgår, att jag gerna ville vara med om en högre beskattning för att afhjelpa och fylla de behof, som förefinnas, men jag anser, att detta hufvudsakligen bör ske genom ökning på tilläggsbevillningen och i enlighet med uttalade löften från statsrådsbänken vid 1892 års urtima riksdag, då man sade, att de ökade bördorna skulle genom direkt och förmögenhetsskatt uttagas.

Jag har, som sagdt, intet yrkande att göra.

Herr Truedsson: Jag skall be att i största korthet få tillkännagifva, att jag kommer att rösta för afslag på ifrågavarande kaffetull, och jag gör det på två särskilda hufvudskäl.

Det ena har till någon del förfallit, det nemligen som yttrades från statsrådsbänken sistlidne lördag, men det står väl ännu något deraf qvar, ehuru genom finansministerns anförande något försvagadt.

Mitt egentligaste skäl är, att jag anser att en förhöjning af kaffetullen icke bör ske, förrän de starkare skattdragandena först blifvit beskattade genom förhöjd tobaksskatt och förhöjd bränvinsskatt.

Är det så, att man under innevarande riksdag behöfver tillgripa någonting i finansielt hänseende för att få budgeten att gå i hop, så anser jag för min del, att man antingen bör förhöja skatten å bränvin eller också lägga densamma på den allmänna bevillningen.

Jag yrkar afslag å den föredragna punkten.

Herr Hedin: Jag kan icke låta alldeles oanmärkt passera ett yttrande, som fäldes af en ärad kamrat och granne, då han förmenade, att här icke återstode någon annan utväg än att åt re-

geringen gifva bemyndigande att utfärda påbud om tullförhöjning. Jag vill dertill svara: man skall aldrig bota ondt med värre.

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

För det första ber jag att få anmärka, att en sådan åtgärd icke är nödvändig för att undvika sådana olägenheter, om hvilka här talats, nemligen att spekulationer mellankomma, genom hvilka de skattdragande få nya eller ökade skatter, men staten under längre eller kortare tid går miste om den påräknade inkomsten. Det har visat sig, åtminstone i vårt närmaste grannland Norge, att man utan att anlita denna utväg kunnat sköta denna sak med den snabbhet och diskretion, att spekulanterna stått der med tomma händer. När herr statsrådet och chefen för finansdepartementet rigtade en temligen obeslöjad förebråelse till en talare på göteborgsbänken för något, som han yttrade under lördagens eftermiddagsplenum, då han nemligen gaf en antydan om, att en förhöjning af kaffetullen kunde i följd af den uppenbarade statsbristen blifva nödvändig, så tror jag, att den anmärkningen alldeles icke träffade och icke var befogad, ty då låg betänkandet redan utdeladt här i kammaren, och det fans väl ingen menniska, som icke visste, hvad det gick ut på. Deremot skulle samma anmärkning med större skäl och bättre kraft kunna rigtas åt ett annat håll, nemligen till den herr statsrådet och chefen för finansdepartementet utan tvifvel i anda och sanning mycket nära stående tidning, som sqvallrade ur skolan redan i går eftermiddag, och måhända skulle herr statsrådet också kunna — jag vill icke säga offentligt, utan enskildt — gifva en tillrättavisning åt den af ryktet utpekade man, som låtit bevillningsutskottets förehafvanden i förtid komma till allmänhetens kännedom genom bemälda tidning.

Min vän och granne yttrade äfven, att ett sådant tillvägagående, som det han rekommenderade, förekommer i andra länder. Jag skulle göra mig skyldig till det missbruk af tid, mot hvilket herr vice talmannen för en stund sedan ansåg sig böra varna, om jag inginge i någon vidlyftigare framställning af denna frågas behandling i andra länder, men jag skall dock be att få erinra först och främst derom, att om en engelsk regering några timmar före ett parlamentssammanträde utfärdar påbud om förhöjning af en konsumtionsskatt för att sedermera af parlamentet begära en indemnity bill, så är detta dock icke jemförligt med att lemna en sådan magt i regeringens händer här i landet, ty skilnaden dervidlag är den mellan ett rent parlamentariskt styrelsesätt och dess raka motsats. Hvad ett annat land beträffar, nemligen Italien, så skall jag säga så mycket, som att denna magtutöfning från regeringens sida der gifvit anledning till de förfärligaste missbruk. Då det gäller ett annat till oss i vänskapligt förhållande stående land och dess höga regering, vågar jag icke säga mer. Jag skall blott erinra kammarens ledamöter derom, att trots den egendomliga form af parlamentarism, som der råder, kunde det dock gå så långt, att för ungefär tre år sedan ministern Crispi föll på en sådan sak. Jag vill emellertid icke gå närmare in på saken, men säkert är, att en sådan magt i regeringens händer på somliga ställen visat

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

sig medföra sådana vådor, att jag derpå kan med fog tillämpa det yttrande, hvarmed jag började, att det är att bota ondt med värre. Vidare har jag velat säga, att man icke skall jemföra England med dess parlamentariska styrelsesätt och vårt land, och slutligen att man icke bör förglömma, att det i Norge gått för sig att sköta sådana saker med nödig snabbhet och diskretion.

För öfrigt skall jag, hvad sjelfva saken beträffar, anhålla om afslag å utskottets betänkande. Jag tror, att utskottet haft skäl för sitt förslag. Men åtgärden är nu, så vidt jag kan förstå, väsentligt förfelad. Emellertid tror jag icke, att denna skattepåläggningsepisod skall vara helt och hållet förlorad. När jag tänker tillbaka på hvitbetssockerdebatten i fjol, när jag tänker på, hvad jag för länge sedan läst i herr Wærns motion, och nu hör denna öfverraskning, för hvilken herr statsrådet och chefen för finansdepartementet blifvit utsatt genom meddelanden i en här utkommande tidning, så vågar jag påstå, att denna episod kastar så mycket ljus på skötseln af vissa riksvårdande ärenden, att det ljuset icke är för dyrt köpt med vissheten om en förestående statsbrist. Skulle vidare i aftonens posttidning ett gängse rykte om ett märkvärdigt changement komma att bekräftas, så har man så mycket mer anledning till glädje.

Herr J. H. G. Fredholm: Här har yttrats, att utskottet borde hafva tillstyrkt herr Wærns motion. Jag tror, att många dela den uppfattningen, eller att nedsättning i sockertullen samtidigt med höjning af kaffetullen hade varit den rätta utvägen, och att en sådan nedsättning i sockertullen icke skulle hafva minskat statens inkomster.

Hvad då först beträffar det fallet, att en dylik nedsättning af sockertullen och i samband dermed höjning af kaffetullen skulle hafva inträdt just nu, så är det ju alldeles tydligt, att en sådan åtgärd skulle hafva medfört minskning i statsinkomsterna. Antag t. ex. att man nedsatte sockertullen med hälften, så skulle den för i år beräknade inkomsten af sockertullen, hvilken är upptagen till 3,3 millioner kronor, hafva blifvit minskad med hälften, d. v. s. med mer än $1^1/_2$ million. Men icke nog dermed: i samband med sockertullen står hvitbetssockerafgiften, och det är tydligt, att en nedsättning af den förra till hälften skulle medföra en motsvarande reducering af den senare. Då nu denna tillverkningsskatt i år är beräknad till 5,3 millioner kr., så är det ju klart, att nedsättningen skulle medföra en minskning af statens inkomst på denna skatt af öfver $2^1/_2$ millioner. Minskningen i tull och accis på socker skulle sålunda, under antagande att de nedsatts till hälften, hafva för innevarande år uppgått tillsammans till mer än 4 millioner kr. Herrarne kunna då mycket väl förstå, att en sådan åtgärd icke af utskottet kunnat tillstyrkas att träda i verkställighet samtidigt med den höjning af kaffetullen, som man var angelägen att få till stånd just nu.

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

Deremot skulle visserligen någon minskning af statens inkomst genom nedsättning af sockertullen icke hafva inträffat för nästa år, om nedsättningen skulle hafva gjorts gällande endast för detta nästkommande år, helt enkelt derför att man då icke har att påräkna någon inkomst af sockertullen. Om man då sätter ned eller till och med tager bort sockertullen, så är det, om man betraktar saken endast ur budgetssynpunkt, för staten fullkomligt likgiltigt. Men nedsättningen af sockertullen refererar sig icke allenast till statsinkomsterna, utan den är äfven bestämmande för hela hvitbetssockerfabrikationens ekonomi. Och att nu tillstyrka en nedsättning i sockertullen för nästkommande år — en nedsättning, som för nämnda fabrikation skulle medföra en verkan, om hvilken man för närvarande saknar tillräcklig utredning för att till hela dess vidd kunna bedöma den — det har icke synts utskottet rådligt och icke heller nödvändigt. En sådan åtgärd skulle ju godt kunna uppskjutas till nästa år och då företagas med nödig insigt i förhållandena. Det är just med hänsyn dertill, som utskottet i ett annat betänkande, n:o 21, har tillstyrkt Riksdagen att till regeringen aflåta en skrifvelse för att taga frågan om hvitbetssockerafgifterna i närmare skärskådande, så att det vid nästa riksdag kan genast vid riksdagens början föreligga ett fullkomligt utarbetadt och på sakliga grunder stödt förslag, som på klokt sätt afvecklar den stora frågan, huru det i skattehänseende skall för framtiden ställas med denna fabrikation. När man bragt till stånd en fabrikation, så omfattande som hvitbetssockerindustrien och så helt och hållet beroende på tullskydd, är det en allvarlig sak att reglera skyddet. Huru mycket man än ogillar all subvention för näringarna, hvilket jag för min del gör, måste man dock se till, när man vidtager ändringar i beskattningen, att man icke stryper den näring, som man anser för högt skyddad.

Det faller alldeles af sig sjelft, att, då sockertullen kommer att försvinna, svenska folket icke kan vara belåtet med att årligen få betala 6 millioner kr. för upprätthållande af en sockerindustri i landet. Jag tillät mig framhålla detta, då frågan om hvitbetssockertillverkningsafgiften var före vid senaste riksdag, och det finnes icke ett enda ord af hvad jag då yttrade, som icke ännu i dag eger sin fulla tillämplighet. Jag trodde emellertid då, att de faror, som jag förutspådde, skulle komma att inträffa först i en aflägsen framtid, men icke kunde jag då drömma om, att vi redan i år skulle vara utsatta för dem.

Man har sagt, att utskottet, i stället för att föreslå en höjning af kaffetullen, bort föreslå ökning af bränvinstillverkningsafgiften. Men jag har i mitt förra anförande fäst uppmärksamheten derpå, att 15,000,000 liter bränvin ligga inne på nederlag, och under sådana förhållanden är det något helt annat att föreslå höjning af tillverkningsafgiften på bränvin än ökning af kaffetullen. Bränvinet behöfver nemligen icke tagas ut från nederlaget för att blifva fritaget från den högre skatten, såsom förhållandet är med kaffet, utan det är nog, om man betalar bränvinsskatten, fast bränvinet

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

icke flyttas från magasinet. Det är denna omständighet, som man säkerligen icke skall underlåta att i vidsträckt mån begagna sig af. Antagligen skulle alla, som hafva bränvin på nederlag, genast anskaffa penningar för att betala skatten, och på ett par timmar skulle hela skatten vara betald, hvarigenom varan undginge att drabbas af den högre skatten.

Man har också sagt, att man skulle skaffa staten inkomster genom en höjning af tullen på tobak. Ja, ingen kan villigare än jag medgifva, att tobak är en konsumtionsartikel, som i första rummet borde åsättas en hög beskattning, men frågan derom är icke så lätt att lösa, som man tror. Ty om tobakstullen höjes med något afsevärdt belopp, uppstå samma svårigheter, som vi nu hafva att kämpa med beträffande hvitbetssockertillverkningen. Så länge tobaksodling är medgifven hvem som helst här i landet, kommer en tullförhöjning å tobak endast att blifva ett premium för tobaksodlarne. Denna erfarenhet har man vunnit i alla andra länder med höga tobakstullar, och man har der sökt afhjelpa olägenheterna på många sätt. Man har genom att göra tobakstillverkningen till ett kronans regale förbjudit enskilda att sysselsätta sig dermed och man har på andra ställen ställt denna tillverkning under samma kontroll, som man nu vill hafva införd här å hvitbetssockertillverkningen, eller ock har man lagt accis på tobaksodlingen. Men alla dessa åtgärder äro af så vidtomfattande beskaffenhet, att man icke kan på ett ögonblick besluta en tobakstull, utan att man är fullt på det klara med, huru man skall afhjelpa de dermed förbundna svårigheterna. Det är också derför, som jag i min reservation till bevillningsutskottets utlåtande n:o 21 sagt, att jag ansett det varit utskottets skyldighet att fästa regeringens uppmärksamhet äfven på denna fråga, så att man till nästa riksdags början hade tillgång på en utredning af ärendet. På sådant sätt kunde man få det material till stånd, som är nödigt för att på ett klokt sätt kunna fatta beslut.

En kamrat på samma bänk som jag sade, att han inom utskottet instämt med dem, som yrkat på den högre tullen å kaffe. Jag vill då säga, att det var jag som gjorde detta yrkande, men sedan utskottet fattat sitt beslut och dervid underkänt min mening, ansåg jag all diskussion om tullens storlek böra vara slut och tiden inne att handla, och derför har jag icke reserverat mig. Inom utskottet voro vi alla ense derom, att utskottets betänkande skulle vara så affattadt och ärendet beredas på ett sådant sätt, att Riksdagen hade i sin hand att, om den sådant önskade, göra en eventuell tullförhöjning fullt effektiv, och sedan utskottet vidtagit alla för vinnandet af detta ändamål nödiga åtgärder, hade, synes det oss, utskottet fullgjort sitt åliggande.

Herr Bokström: Då jag varit med om det förslag, som bevillningsutskottet här framlagt, och jag sålunda är medansvarig för dess fel och brister, skall jag nu be att innan frågans afgörande få yttra några ord.

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

Den första frågan är ju den, om den statsbrist, som skulle fyllas, är verklig eller icke? I detta hänseende har bevillningsutskottet framlagt bestämda siffror, och mot dessa siffror har icke någon kontraräkning framstälts, endast några lösa förmodanden, att det icke skulle vara så farligt med denna brist, som man velat påstå. Jag beklagar, om dessa lösa förmodanden skulle vinna mera afseende än de af utskottet framlagda siffrorna. Att åsidosätta eller slå döförat till för denna brist är dock detsamma som att organisera en växande statsbrist, hvilken torde kunna blifva så mycket mera besvärlig, som man nästa år behöfver göra ytterligare ansträngningar för att skaffa statsverket penningar till betäckande af de då ökade utgifterna för försvarsväsendet.

Den andra frågan blir, huru denna brist skall fyllas. Det kan ju sägas, att man dervid i första rummet borde tänka på tilläggsbevillning; men man torde väl äfven böra tillse, huruvida det är möjligt att vinna målet på denna väg, helst tilläggsbevillningen först nästa år inflyter och sålunda icke kan fylla den för detta år beräknade bristen. Emot ett sådant förslag skall komma att anföras, att den utvägen redan är i hög grad anlitad och att tilläggsbevillningen är byggd på en bevillningsförordning, hvars oegentligheter och orimligheter äro från alla sidor erkända, hvarför också denna förordning är under omarbetning. Vidare måste man i fråga om den bevillning, som skall till statsverket utgöras, också tänka på den direkta skatten till kommunen, som derpå är byggd. Lägger man dessa skatter tillsammans, så blir det en ganska betydande summa, och man kan icke ohejdadt fortgå på den vägen.

Beträffande vidare öfriga till buds stående utvägar för bristens fyllande, kaffetullen eller ökad beskattning på bränvin, har redan utförligt angifvits hvarför bevillningsutskottet för sin del föredragit kaffetullen, så att jag icke vidare skall uppehålla mig vid den frågan. Skälet, hvarför utskottet icke kunnat fästa något afseende vid förslaget om införande af en förhöjd tobakstull, är ju, såsom af den nästföregående talaren framhölls, att denna fråga sammanhänger med frågan om accis på tobaksodlingen, hvilken senare fråga tydligen i närvarande ögonblick är alldeles outredd, hvarför man icke nu i riksdagens sista timme kan våga tillgripa denna utväg.

Till den kraft och verkan det hafva kan skall jag anhålla att få yrka bifall till utskottets förslag i den nu föredragna punkten.

Herr Norman: Jag skall icke förlänga diskussionen, utan endast tillkännagifva, att jag yrkar afslag på utskottets förslag i denna punkt.

Herr Johansson från Stockholm: Då det talats så mycket om det obegripligt fina väderkorn, som kaffegrossörerna här i Stockholm skulle hafva, så vill jag endast säga, att jag för min del icke tror, att det är så farligt med den fina lukten i detta fall. Ehuru jag sjelf icke handlar med kolonialvaror, är jag dock så pass inne i förhållandena, att jag med bestämdhet kan säga, att det icke fins

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

någon kaffeimportör i Stockholm, som för närvarande gör några spekulationer på grund af den möjligen blifvande kaffetullen. Och jag frågar: om så verkligen vore förhållandet, att det vore stora affärer gjorda på grund af emotsedd höjd tull, och denna, såsom det nu vill synas, icke kommer till stånd, hur pass godt har då väderkornet varit? Jo, det hade då ledt till förlust. Vi hafva nyss hört, att det vore meningen, att, om beslutet om den förhöjda kaffetullen vinner Riksdagens bifall, detta beslut skulle *omedelbart* träda i kraft. Detta »*omedelbart*» kan vara liktydigt med efter några få timmar, och under sådana förhållanden kan jag icke förstå, hvilken olika effekt det skulle hafva, om denna fråga behandlats i dag eller i går. Jag är för min del öfvertygad derom, att ståndpunkten är densamma i dag som den var i går. Är det icke något annat hinder i vägen, så icke rigtas kaffeimportörerna på grund deraf, att frågans behandling uppskjutits till i dag.

Jag tycker för öfrigt icke om kaffetullen. Men jag skall emellertid icke göra något yrkande, utan har blott velat uttala den meningen, att det icke torde vara så farligt med den affärsspekulation, som mången tyckes frukta för skola uppstå, derest Riksdagen beslutar den föreslagna kaffetullens införande.

Herr Bexell: Jag vill blott tillkännagifva, att jag kommer att rösta för afslag å den ifrågasatta förhöjningen å kaffetullen.

Såsom en lämplig beskattning vill jag i stället föreslå en förhöjning af vintullen. Det vinlager, som före sista tullförhöjningen infördes, torde nu vara utsupet, och det kan derför icke vara någon risk att nu höja tullen. Med afseende på denna artikel kunna icke sådana falsarier förekomma, som ega rum i fråga om kaffe, i synnerhet på landet, der man mången gång för åtnöja sig med inhemska surrogat i stället för importeradt kaffe.

Jag yrkar afslag på den föredragna punkten.

Härmed förklarades öfverläggningen afslutad. I enlighet med derunder gjorda yrkanden gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till och *dels* på afslag å utskottets hemställan samt förklarade sig anse den senare propositionen med öfvervägande ja besvarad. Som votering emellertid begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som afslår bevillningsutskottets hemställan i 1:a punkten af betänkandet n:o 20, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, är nämnda hemställan af kammaren bifallen.

Omröstningen utföll med 149 ja mot 63 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren afslagen.

Ang. höjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat. (Forts.)

Vid föredragning af *punkten 2*, deri utskottet, under förutsättning af bifall till sitt under punkten 1 framstälda förslag, hemstält om beslut i syfte att den föreslagna höjningen af tullen å kaffe och kaffesurrogat måtte så fort ske kunde träda i kraft, begärdes ordet af

Herr Johansson i Noraskog, som yttrade: Efter den utgång, som 1:sta punkten i utskottets betänkande nu fått, faller af sig sjelft, att utskottets hemställan i den nu föredragna punkten måste anses förfallen.

Jag yrkar således, att densamma måtte afslås.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan förklarades hafva förfallit i följd af kammarens i afseende å punkten 1 fattade beslut.

I *punkten 3* hemstälde utskottet:

att herrar Samzelius' och Wærns motioner, den sistnämndes i hvad densamma afsåge tullen å kaffe och kaffesurrogat, måtte anses besvarade genom utskottets gjorda hemställanden.

Herr Johansson i Noraskog erhöll ordet och anförde: Genom det beslut, kammaren nyss fattat, är det klart, att de i denna punkt omnämnda motionerna blifvit afslagna.

Vidare yttrades ej. Punkten bifölls.

Punkterna 4 och 5.

Biföllos.

Under *punkten 6* hemstälde utskottet:

Ang. höjning af tullen å spritdrycker.

att herr Larssons ofvan omförmälda motion, i hvad densamma afsåge tullbevillningen, icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Ordet begärdes af

Herr Bergendahl, som anförde: Jag hade först tänkt göra ett enkelt yrkande på bifall till den nu föredragna punkten, men har sedermera funnit, att det är nödvändigt att återremittera densamma till utskottet, enär ju utskottet behöfver vidtaga nödig utredning icke allenast i afseende på den föreslagna tullsatsen, utan äfven i fråga om den härmed i samband varande motionen om förhöjd skatt på bränvin.

Ang. höjning af tullen å spritdrycker. (Forts.)

Då jag således anser, att utskottet behöfver taga saken i förnyadt öfvervägande, anhåller jag att få yrka punktens återförvisande till utskottet.

Herr Sjö yttrade: Då jag har samma uppfattning som den föregående talaren beträffande denna punkt, kan jag icke annat än instämma i hans yrkande, att densamma måtte återremitteras till utskottet. En sådan åtgärd torde vara nödvändig, för så vidt man nemligen vill se realiserade de önskningar, som vid behandlingen af den 1:sta punkten uttalats om en förhöjd tillverkningsskatt på bränvin, med hvilken också följer en förhöjd tull på utifrån importerade spritvaror.

Jag instämmer således i yrkandet om denna punkts återremitterande till utskottet.

Häruti instämde herrar *Petersson* i Boestad, *Anderson* i Hasselbol, *Svensson* från Karlskrona och *Alsterlund*.

Herr Olof Jonsson i Hof: Jag skall också be att få understödja yrkandet om återremiss, men icke i det syfte, som af de båda föregående talarne angifvits, utan helt enkelt derför, att jag på grund af ett formelt skäl anser en sådan nödvändig. Detta formella skäl består deri, att betänkandet om höjning af tillverkningsskatten på bränvin ännu icke är af kammaren behandladt. Men att återremittera punkten i det syfte, att denna förhöjning beslutas, det är icke min ståndpunkt.

Öfverläggningen var härmed slutad.

Efter af herr talmannen gifna propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på punktens återförvisande till utskottet, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 3.

Ang. hvitbetssockertillverkningsafgiften.

Härefter föredrogs bevillningsutskottets betänkande n:o 21, angående hvitbetssockertillverkningsafgiften.

Med anledning af en inom Första Kammaren af herr *C. F. Wærn* afgifven motion, n:o 23, hemstälde i nämnda betänkande utskottet:

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, huruvida och i hvad mån ändring i gällande bestämmelser angående beskattningen af hvitbetssockertillverkningen samt ändring i dermed sammanhängande förhållanden erfordrades i och för vederbörligt tillvaratagande af statsverkets finansiella intressen.

Häremot hade reservationer afgifvits:
af herrar *Stephens*, *Almström* och *Berg;* samt
af herr *J. H. G. Fredholm.*

Ang. hvitbetssockertillverkningsafgiften. (Forts.)

Efter föredragning af ärendet anförde

Herr Bengtsson i Gullåkra: Herr talman, mine herrar! Väl vetande, att det icke tjenar till mycket att yttra sig i denna fråga, som blott på ett undantag när gäller en enda provins inom landet, ber jag dock att få yttra några ord med anledning af det föreliggande betänkandet. Dock vill jag först förutskicka den upplysningen, att jag för min del ingalunda vill bestrida det påståendet, att staten förlorar på den inhemska sockertillverkningen, att statens inkomster blifva betydligt mindre, än hvad de skulle blifva, om man importerade allt socker ifrån utlandet, så att staten då finge uppbära tull härför. Men samma anmärkning kan göras mot all industriel verksamhet inom vårt land. Ty det är helt naturligt, att om vi icke hade någon fabriksverksamhet, utan skulle importera allt möjligt, som vi behöfde, och om på de importerade varorna vore åsatt en ganska hög tull, så skulle staten få ganska stora inkomster och mycket mera i tull, än hvad den nu får i bevillning från de fabriker, som fabricera dessa varor. Men en annan fråga är det, huruvida vårt land skulle kunna tåla vid en export af de många millioner hvarje år, som skulle erfordras för att inköpa alla de varor, vi behöfva.

Hvad nu föreliggande betänkande beträffar, vågar jag med bestämdhet påstå, att de förutsättningar, som utskottet stöder sina beräkningar på, nemligen kontroll- och justeringsbyråns uppgifter, der det beräknas, att statens inkomster skola betydligt sjunka för åren 1894 och 1895 — dessa beräkningar enligt mitt förmenande icke alls äro hållbara. Enligt dem skulle statens inkomster under år 1894 å artikeln socker komma att uppgå endast till 9,595,000 kronor mot 11 à 11 $^1/_2$ millioner kronor, som staten derför haft under trenne föregående år. För att visa detta har man gått ut från den förutsättningen, att då samtliga fabriker i Skåne under januari och februari månader detta år afverkade 117,100 ton råa betor, skulle man under de kommande höstmånaderna i år afverka cirka 440,000 ton betor. Men jag vädjar till herrarne sjelfva, huruvida det är skäl att bygga sina beräkningar på en skörd, för hvilken man ännu icke ens nedlagt utsädet i jorden. Det är visserligen sant, att om man bereder sin jord väl, kan man vänta en rik skörd, men den, som aldrig så litet idkat jordbruk, borde också kunna medgifva, att det ibland icke hjelper, huru mycken möda och arbete man nedlägger på skötseln af jorden och utsädet, att man ändå ofta icke kan frambringa rika skördar. Det kunna vi icke hjelpa. Det är en annan magt, som bestämmer detta. Och det kan derför mycket väl hända, att det qvantum betor, som kontroll- och justeringsbyrån beräknat komma att afverkas vid de skånska sockerfabrikerna under höstmånaderna, blir betydligt mindre. Först

Ang. hvitbetssockertillverkningsafgiften. (Forts.)

och främst har justeringsbyrån beräknat en skörd af 15 ton på hvarje tunnland. Men, mine herrar, mången gång hafva jordbrukare i Skåne fått nöja sig med 9 à 10 ton betor på tunnlandet. Det är en mycket stor skilnad. Vidare har man vid beräkningen utgått från den förutsättningen, att de betor, som skördas till hösten, skola innehålla minst 10 % sockerhalt. Detta är mycket bra, men det är alldeles icke någon säkerhet. Om bevillningsutskottet eller justeringsbyrån skulle kunna lemna garantier för sina förutsättningar, ja, då skulle det vara ett mycket lyckligt förhållande att odla betor i Skåne. Men det kunde dock blifva ganska dyrt för dem att försöka garantera något sådant. Jag kan för min del icke heller finna orsaken, hvarför icke utskottet, då det sjelf vidfogat en tabell vid betänkandet, hellre har tagit medeltalet af sockerhalten, sådan den visat sig verkligen finnas i betorna under de 12 år, för hvilka utskottet gjort upp tabellen. Då hade man kommit till det resultat, att man blott fått beräkna 9,2 %; och de af herrarne, som äro litet hemma i sockerbetsodlingen, veta ganska väl, att 1 % dervidlag spelar en ganska betydande roll. Men jag förmodar, att utskottet icke haft intresse af att visa sockerhalten vara mindre, än hvad utskottet gjort, emedan det velat framhålla betodligen i en så lysande dager som möjligt för att komma åt fabrikerna.

Vidare stöder man antagandet, att statens inkomster skola gå så mycket ned under åren 1894 och 1895, derpå, att åtskilliga fabriker äro under anläggning, nemligen vid Svedala, Köpinge, Kristianstad och på Gotland, d. v. s. 4 stycken; och att de äldre fabrikerna utvidgat sin verksamhet. Men äfven härvidlag har utskottet, enligt mitt förmenande, intet stöd för sitt antagande. Bättre stöd skulle det haft för ett motsatt påstående, om det velat begagna sin egen tabell, som vidfogats betänkandet. Ty om herrarne se efter i den tabell, som lemnats af kontroll- och justeringsbyrån, skola herrarne finna, att år 1887 funnos blott tre fabriker i Skåne; sedan 1887 har det visat sig, att fabrikernas antal stigit till 10. Således är det en ökning af 7, d. v. s. nära dubbelt så många, som man nu föreställt sig att ökningen skulle blifva. Men icke dess mindre hafva statens inkomster af artikeln socker icke gått ned under den tid, denna ökning i fabrikernas antal egt rum, med mer än 39,000 kronor. Staten hade år 1877 en inkomst å artikeln socker af 11,592,000 kronor, och under år 1893 en inkomst af 11,553,000 kronor. Således, oaktadt dessa 7 fabriker tillkommit sedan år 1887, hade statens inkomster icke minskats mera på ifrågavarande artikel än med 39,000 kronor. Nu ber jag herrarne komma i håg, att detta resonnement icke gäller hvad staten förlorade på fabrikerna, om man tager hänsyn till skilnaden emellan den inkomst, staten nu har, och den, som staten skulle få, om inga fabriker funnes till, utan här gäller frågan endast, att utskottet velat visa, att statens inkomster skulle för åren 1894 och 1895 gå ned med 2 ½ millioner kronor; men härför har utskottet icke det ringaste stöd i den tabell, som utskottet här sjelf bifogat, ty deri

visar utskottet sjelf tydligt och klart, att statens inkomster sedan år 1887 icke gått ned med mer än 39,000 kronor till följd deraf, att sockerfabrikernas antal ökats med 7. Jag tror således, att man stöder sina yttranden på alldeles för lösa grunder, ty hvarken utskottet eller kontroll- och justeringsbyrån hafva framlagt några fakta för sina påståenden, utan det är helt och hållet lösa antaganden. Man stöder sig på, att man i Skåne under år 1894 skall odla betor på så och så många tunnland. Man stöder sig på, att i Skåne skall till hösten skördas så och så många ton betor per tunnland. Man stöder sig vidare på antagandet, att dessa betor skola innehålla en sockerhalt af 10 %. Men jag vill ännu en gång säga: kunna bevillningsutskottets ledamöter eller de herrar, som uppsatt denna promemoria, garantera för att så skall inträffa? Det kan blifva ganska stora felräkningar i det fallet. Jag tycker deremot för min del, att när man vill visa någonting, så bör man icke bygga på lösa antaganden, utan åtminstone stödja sina antaganden på något, som inträffat under de föregående åren. För öfrigt har man icke ännu hunnit att tillämpa den höjda skatt, som Riksdagen ålade sockerfabrikationen i fjol. Men ändå vill man allaredan gå åstad med en ny skrifvelse till regerignen och säga, att regeringen skall taga i öfvervägande, om det icke vore skäl i att ytterligare förhöja skatten.

Ang. hvitbetssockertillverkningsafgiften. (Forts.)

Jag ber äfven, medan jag har ordet, att få gendrifva ett yttrande, som här i denna kammare fäldes under debatten om kaffetullen. Jag skulle icke gjort det, om det icke varit en person från Skåne, som fält det yttrandet, så att det möjligen af den anledningen kan vara så mycket större skäl att upptaga det till bemötande och till upplysning för de herrar, som icke känna till förhållandena. En kamrat på malmöbänken sade nemligen, att det fans exempel på att vissa fabriker i Skåne hade allaredan, till fullo eller i det närmaste, som han uttryckte sig, under första året förtjent in hela anläggningskostnaden. Men, mine herrar, för så vidt mitt ord får gälla någonting härvidlag, ber jag att få upplysa, att jag ej vet någon fabrik, som ens förtjent $^1/_4$ af anläggningskostnaden under första året, och derför skulle det förvåna mig rätt mycket, om någon skulle kunna visa motsatsen.

Herr talman! Jag anhåller att få sluta som jag började. Jag erkänner villigt, att staten har förlust af den inhemska sockertillverkningen, i motsats mot hvad staten skulle hafva, om man importerade hela vårt sockerbehof, och staten derför uppbure tull. Men jag tror icke att man bör se så noga på detta. Ty som jag förut nämnde, går det icke an att exportera många millioner om året. Jag vill derför på det allra bestämdaste motsätta mig, att man grundar en ny beskattning på så lösa grunder, som bevillningsutskottet här framlagt, eller, rättare sagdt, att man beslutar en skrifvelse till regeringen derom.

Äfven är jag lika villig som någon annan att erkänna, att jag tror, att efter någon tids förlopp, då de nya fabrikerna hunnit att stadga sig litet, man möjligen kan höja accisen och ändra beskatt-

Ang. hvitbetssockertillverkningsafgiften. (Forts.)

ningsförhållandena till mera fördel för staten, än de nu äro. Men jag tror icke, att det nu är skäl att göra det, innan man ens hunnit se verkningarna af den beskattning, som Riksdagen förra året åsatt.

Jag ber till sist att få anföra samma skäl för afslag å utskottets hemställan, som af reservanterna från Första Kammaren, herrar Stephens, Almström och Berg, blifvit framhållna i reservationen i följande ord: »Då Riksdagen så nyligen som sistförflutna år efter föregående uttömmande utredningar och med höjning af den förut stadgade beräkningen af betornas sockerhalt fattat definitiva beslut rörande hvitbetssockertillverkningens beskattning för en längre framtid, och då i förtroende till härigenom vunnen stadga en jemförelsevis storartad industri med dyrbara anläggningar inom rikets södra del utvecklats, hvilkens bestånd skulle skadas och, hvad de senast anlagda sockerbruken vidkommer, sannolikt ruineras af den åtsyftade åtgärden — då vidare den höjning i jordbruksnäringens afkastning och den förbättring i jordbruksarbetarnes ställning, som med denna premieringsbeskattning åsyftats och delvis redan vunnits i nämnda bördiga landsdelar, åter derigenom skulle gå förlorad, synes det, som om Riksdagen utan fog skulle svika den nya industriens berättigade förhoppningar på stadga för sin rörelse, om Riksdagen skulle redan nu besluta vidtaga förberedande åtgärder för nya förändringar i denna närings beskattning.»

Herr talman! Jag anhåller att få yrka afslag å utskottets betänkande.

Häri instämde herrar *Sjö* och *Peterson* i Hasselstad.

Herr J. H. G. Fredholm yttrade: Herr talman! Den siste talaren sade, att de skäl, som utskottet anfört för sin hemställan till Riksdagen att i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om en utredning af hvitbetssockerbeskattningen, stödt sig på lösa uppgifter. Utskottet har alls icke gjort något annat än stödt sig på de officiella uppgifter, som utskottet fått till sitt förfogande, och huruvida dessa uppgifter äro lösa eller icke lösa, derom vill jag icke fälla något omdöme. Men jag vill bestrida talarens befogenhet att med afseende på det antal tunnland, som användas för betodling, med afseende på den skörd af betor på tunnlandet, som är beräknad, och med afseende på det sockerutbyte af betorna, som beräknats, kalla uppgifterna för lösa, ty dessa utskottet lemnade officiella uppgifter äro grundade dels på kända förhållanden, dels på redan förvärfvad erfarenhet, som på statistisk väg blifvit noga utrönt. Dessa uppgifters rigtighet blir icke häfd derför, att det till sommaren möjligen kan inträffa ogynsamma naturförhållanden, som kunna minska skörden på tunnlandet och nedsätta sockerhalten hos betorna. Att på grund af ett sådant antagande, hvars möjlighet visserligen icke kan bestridas, men för hvars rigtighet icke

kan ställas några som helst garantier, kalla uppgifterna för lösa, anser jag icke vara berättigadt.

Ang. hvitbetssockertillverkningsafgiften. (Forts.)

Dessa af utskottet lemnade uppgifter äro grundade på en noggrann statistisk kännedom af hvad som har varit, och af hvad som har varit har man rättighet att draga slutsatser med afseende på hvad som i framtiden kan hända. Ett sådant tillvägagående är tillika den enda väg, på hvilken man kan bilda sig ett omdöme om hvad som i framtiden kommer att ske. Den siste talaren ville af den vid betänkandet fogade tabellen — hvilken han kallade utskottets egen tabell, men som icke är utskottets egen, utan, på sätt angifvet är, utgör bilaga till den af kontroll- och justeringsbyrån afgifna P. M. — han ville, säger jag, af den tabellen, som räcker till och med år 1893, räkna ut, huru det kan komma att gestalta sig under åren 1894—95, men han ville icke taga någon hänsyn till den promemoria, som föregår tabellen, och der en dylik kalkyl är gjord, med hänsyn tagen till senare vunna upplysningar. Denna af kontrollbyrån uppgjorda kalkyl grundar sig dock på säkra uppgifter om den areal, som under innevarande år kommer att användas till betodling, och hvilken är betydligt större än föregående år, men sådant oaktadt vill den siste talaren ändock låta den statistik, som endast sträcker sig till och med 1893, vara afgörande vid ett bedömande af huru händelserna komma att aflöpa åren 1894—95. Jag tror icke, att detta är ett rigtigt sätt att kalkylera, utan man måste väl skänka kontrollbyråns kalkyl större kredit. Icke heller blifver sockerfrågan mera belyst genom förebringande af sådana skäl, som dem den senaste talaren anfört.

Jag har tillåtit mig vid detta betänkande foga en reservation, hvaruti jag uttalat den önskan, att i skifvelsen till Kongl. Maj:t kraftigare måtte betonas vigten af att noggrant utreda frågan om sockerbeskattningen, och detta icke blott så, att man för beskattningen uppställer en annan grund än den hittills gällande, så att skatten kommer att utgå af tillverkningsprodukten, utan äfven med afseende på en eventuel höjning af skatten.

Jag fäster synnerligen stort afseende vid den först nämnda omständigheten, derför att, med den utveckling som sockerfabrikationen nu tagit, det ögonblick icke torde vara långt aflägset — det har beräknats inträffa redan nästa år — då vi få en produktion, som är större än konsumtionen. Om det då blir fråga om att i utlandet söka ett aflopp för öfverskottet i produktionen, skola herrarne få se, att samtidigt kommer att framställas ett icke oberättigadt kraf på att erhålla restitution för den erlagda skatten, och det blir då återigen en strid om restitutionens rätta storlek, emedan denna illa afpassad kommer att få en mycket stor finansiel räckvidd. Det är lättare och äfven rättvisare att medgifva en restitution för den erlagda skatten vid utförseln, då man lägger skatten på sjelfva den tillverkade produkten, än då man grundar skatten på en beräkning af det utbyte, som kan erhållas af råvaran. — Detta är det första, som jag anser vara vigtigt att för regeringen betona.

Ang. hvitbetssockertillverkningsafgiften. (Forts.)

Det andra är det, att det enligt mitt förmenande icke låter sig göra att bibehålla ett så stort skydd för denna näring, som den nu har. Då tullen på socker uppgår till 90 à 100 % af varans värde, och då accisen icke utgör mer än hälften deraf, är det tydligt, att denna näring åtnjuter ett tullskydd af omkring 50 % utaf varans värde. Den saken blir alldeles tydlig och klar, om den icke varit det förut, i samma ögonblick, som staten upphör att få någon inkomst af sockertullen, ty då är denna tull faktiskt icke längre någon finanstull, utan då är den helt enkelt en skyddstull, som verkar 50 % skydd för den ifrågavarande näringen. Jag tror icke, säger jag, att det går an, att man bibehåller detta skydd. Det innebär, som jag nyss nämnde, en skatt af 6 millioner kronor om året, som det svenska folket skulle få betala till förmån för denna sockernäring. Jag är mycket villig att erkänna, att denna näring har stor betydelse för vårt land, men den har på långt när icke så stor betydelse eller nytta för det svenska folket som våra jernvägar, för hvilka dock endast betalas en skatt af 4 millioner kronor om året. Jag kan aldrig föreställa mig, att den allmänna meningen i framtiden skall vara benägen att betala så högt pris för förmånen att få konsumera inhemskt socker. — Det är denna skattefråga, som det synes mig vara lika angeläget att utreda som restitutionsfrågan, och att utreda den på ett sådant sätt, att man kommer till ett resultat, mera tillfredsställande än det, som framgick af den senaste hvitbetssockerkomiténs arbeten — ett resultat, som framstält sockerfrågan i allt för vacker belysning och derigenom bragt den i dess nuvarande prekära läge. Man måste väl gå så till väga, att man icke invaggar allmänheten i några orealiserbara förhoppningar, utan ser saken sådan den i verkligheten är. Detta är bäst äfven för sockerbruken i Skåne, ty om man icke det gör, befarar jag, att man äfven i vårt land kommer att få blifva vittne till en sockerkris, likartad med den, som öfvergått sockerbruken i främmande länder, och det skulle jag på det allra djupaste beklaga.

Herr Henricson: Herr talman! Såsom den föregående talaren framhållit, har utskottet stödt sina beräkningar på officiella uppgifter och icke, såsom talaren på skånebänken förmenade, räknat med väder och vind. Hade utskottet detta gjort, så hade det kanske varit förtjent af det klander, som denne talare rigtade mot detsamma, men då det är officiella uppgifter, som ligga till grund för beräkningarna, tror jag, att detta klander icke är berättigadt. Till dessa officiella uppgifter hör också ett komitébetänkande i denna fråga, och der är angifvet, huru stor medelskörden varit på hvarje tunland, och efter denna uppgift är beräkning gjord. Likaså är i komitébetänkandet angifvet, huru stor sockerprocent betorna lemnat i utbyte, och då det visat sig, att denna procent år från år varit i stigande, har man icke haft anledning att antaga, att den hädanefter skall komma att sjunka. Det är på dessa skäl, utskottet

kommit till det slut, som här föreligger, och jag anhåller derför om bifall till utskottets hemställan.

Ang. hvitbetssockertillverkningsafgiften. (Forts.)

Herr Bengtsson i Gullåkra: Jag skall icke kifvas med de ärade ledamöterna af bevillningsutskottet om huruvida de ha rätt eller ej, då de påstå, att jag mot dem uttalat en orättvis beskyllning. Jag har icke sagt, att bevillningsutskottet har gjort upp tabellen — det har ju kontroll- och justeringsbyrån gjort — men jag har sagt, att utskottet stödt sina beräkningar på denna tabell, och det förmodar jag, att man måste gifva mig rätt uti. Vidare måste väl hvar och en medgifva, att kontroll- och justeringsbyrån vid sin beräkning af de förluster, som staten skulle lida under åren 1894—95, hvilken beräkning bevillningsutskottet lagt till grund för sin framställning, stödt sig på sådana förhållanden som resultatet af en skörd, hvartill utsädet ännu icke är nedlagdt i jorden. Så har faktiskt skett vid beräkningen af den mängd betor, som sockerfabrikerna skulle komma att afverka under kampanjen september—december 1894. Ty det är onekligen på denna af kontroll- och justeringsbyrån verkstälda beräkning, som bevillningsutskottet till största delen stödt sina uppgifter. Jag har icke heller beskylt bevillningsutskottet för att de begagnat falska uppgifter, men jag har sagt, att utskottet stödt sina beräkningar på förutsättningar, som icke finnas i verkligheten, ty 1894 års betskörd är ännu icke inskördad. Man kan således alls icke veta, huru mycket de skånska fabrikerna skola afverka under kampanjen oktober—december 1894.

Herr Collander: Från samma håll, som den senaste talaren representerar, hörde man vid 1893 års riksdag framhållas, då en ändring i hvitbetssockerbeskattningen beslöts, att med de föreslagna afgifterna skulle knappast de då nyanlagda fabrikerna kunna reda sig. De gamla fabrikerna, som hade större styrka, skulle kanske kunna bära dem. Man ansåg emellertid, att skatten var så väl afvägd efter förmågan att bära den, att man nästan skulle kunna motse en mera normal utveckling och en måttlig inkomst af denna industri. Hvad har sedan dess inträffat? Riksdagen hade icke väl slutat sitt arbete här, förrän genast inbjudningar utfärdades till nya företag inom denna industri. Detta är ett faktum, som icke kan bestridas. Äfven om kontroll- och justeringsbyrån möjligen skulle ha tagit miste i sina beräkningar öfver den mängd betor, som kommer att afverkas under den närmaste höstkampanjen och under år 1895, *ett* kunna vi vara förvissade om, och det är, att inom en ganska kort framtid hvitbetsodlingen skall täcka landets konsumtion af socker. Man får icke blunda för detta förhållande. Presidenten Wærn har i sin motion tydligt framhållit de nationalekonomiska vådor, som kunna blifva följden af en öfverproduktion, och de stora förvecklingar, som i sammanhang dermed kunna uppstå. Således kan det väl icke vara annat än rigtigt att i tid undersöka, huruvida Riksdagens beslut år 1893 var väl afvägdt.

Ang. hvitbetssockertillverkningsafgiften. (Forts.)

Riksdagen hade då kanske icke annat än det komitébetänkande, som då förelåg, att stödja sitt omdöme på, men i detta komitébetänkande hade man sett saken i alldeles för mörk dager för fabrikerna; det är något, som är säkert. Det är icke för att på något sätt skada näringen, som utskottet föreslagit denna skrifvelse till regeringen, utan detta har just skett i afsigt att komma derhän, att icke ett oförståndigt inrusande på denna bana skall ega rum.

Det finnes här en bestämd gräns för tillverkningen. Man kan icke med stort hopp om framgång åstadkomma en tillverkning, som går till utlandet på grund af der rådande förhållanden. Och äfven om man kunde motse, att öfverproduktionen här skulle finna afsättning i utlandet till lönande pris, är det af vigt, att restitutionsfrågan må kunna få en tillfredsställande lösning, ty derförutan kan ingen export komma till stånd. Men då är det också gifvet, såsom af en föregående talare anförts, att, om man icke har en produktbeskattning införd, ingen säker grund finnes för en rätt afvägd restitution. Restitution beräknad efter nuvarande beskattningsgrund — den å sockerbetan — kan lätt leda till ett premieringssystem, något som i andra länder visat sig vara till skada.

Utskottets betänkande stöder sig icke endast på de erinringar, motionen innehåller, utan äfven på de upplysningar, som senare kommit utskottet till handa. Det ligger i denna närings intresse likasom i landets nationalekonomiska intresse, att en utredning blir verkställd i god tid, så att man icke nödgas utföra en sådan, då man står, så att säga, alldeles inför dörren att besluta. Om Kongl. Maj:t till nästa år kan framlägga en sådan utredning, är man bättre i tillfälle att för framtiden kunna rätt bedöma saken.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Andersson i Malmö: Herr talman, mine herrar! Min ärade vän och kamrat på skånebänken, herr Jöns Bengtsson, tillvitade mig, då han för en stund sedan hade ordet, att jag förut under sammanträdet i dag kommit fram med en osanning i fråga om den inkomst, som våra sockerfabriker i Skåne lemna. Med anledning af den långt framskridna timmen och då jag icke har det material till hands, som bevisar mitt påstående, skall jag nu icke närmare inlåta mig på denna fråga. Att jag ej deltagit i diskussionen eller gjort något yrkande på högre beskattning, då denna fråga förut varit föremål för öfverläggning i kammaren, har berott på det stora intresse, jag hyst och hyser för denna industris framgång. Men kommer denna fråga på tal en annan gång inom Riksdagen och jag då sitter som representant i denna kammare, skall jag söka framlägga siffror, som skola visa, att jag icke talat någon osanning, utan full sanning. De summor, som blifvit intjenta vid våra sockerfabriker, äro stora. Jag vill endast i förbigående nämna, att vid ett skånskt sockerbruk disponenten har en

lön af endast 4 à 6,000 kronor, men hans tantième uppgår till mellan 20 och 30,000 kronor. Blott detta lilla sakförhållande kan gifva ett stöd åt den uppfattning jag på förmiddagen i dag uttalade.

Ang. hvitbetssockertillverkningsafgiften. (Forts.)

Med afseende på nu föreliggande fråga ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Pehrson i Törneryd: Blott några få ord med anledning af hvad nu senast under diskussionen blifvit yttradt. Det må vara en sanning, att de äldre fabrikerna i fråga både hafva förtjenat mycket penningar och komma att göra det under den närmaste framtiden, och att med afseende på den vinst dessa fabriker lemnat sina egare man till äfventyrs kunde sätta i fråga en ytterligare höjning af accisen. Men jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att det är icke nog att se frågan endast ur en sådan synpunkt, utan att vi äfven måste tänka på de fabriksanläggningar, som nu pågå. Frågan har varit före så nyligen som vid nästlidne riksdag. Med anledning af hvad som då bestämdes med afseende på den accis, som skulle erläggas af äldre och nyanlagda fabriker, hafva dess flere anläggningar, om icke blifvit fullt utförda, så dock faktiskt beslutade, och så mycket har redan äfven i senare afseendet blifvit åtgjordt, att en återgång icke lär kunna sättas i fråga. Den, som tänkt på att anlägga en sådan fabrik, har säkerligen redan vidtagit så stora anordningar, förenade med så afsevärda kostnader, att det enligt mitt förmenande skulle vara mycket obetänksamt handladt af Riksdagen, om den skulle gå till väga så, att den, efter att 1893 hafva tillförsäkrat dessa fabriker vissa vilkor och bestämmelser, hvarefter de kunde rätta sig, redan nu skulle vidtaga en åtgärd, som skulle gå ut på, att dessa bestämmelser icke vidare vore att trygga sig vid. Stabilitet är af nöden öfver allt inom näringslifvet och sannerligen ej minst här. Af sådan anledning ber jag att få yrka afslag på utskottets hemställan.

Med herr Pehrson förenade sig herrar *Larsson* i Fole, *Ola Bosson Olsson* och *Norrby*.

Vidare anförde:

Herr Sjö: Jag skall be att få förena mig i den siste talarens yrkande. Äfven jag anser, att, då Riksdagen förlidet år åsatt förhöjd accis å hvitbetssockertillverkningen, man icke bör bifalla förslag, som gå i sådan rigtning som det nu föreliggande, innan ännu accisen hunnit verka. Som bekant, äro fyra fabriker redan under byggnad och skola börja arbeta inom ej aflägsen framtid. Skall man då höja skatten så mycket, att rörelsen alldeles skall förstöras? Det är ej patriotiskt, det är ej fosterländskt. Då jag således anser, att vi genom ett steg i denna rigtning skulle arbeta i strid mot hvad allmänt väl kräfver, måste jag, herr talman, yrka afslag på utskottets hemställan.

Ang. hvitbetssockertillverkningsafgiften. (Forts.)

Herr *Olsson* i Ornakärr instämde häruti.

Herr Truedsson: Jag skall endast tillkännagifva, att jag anser mig böra yrka afslag på utskottets hemställan, och det på de motiv, som af talaren på blekingebänken anförts. Jag anser frågan vara för tidigt väckt.

Herr Ivar Månsson: Jag begärde ordet med anledning af den ärade talarens på malmöbänken yttrande. Det är klart, att sådana uttalanden skola väcka oro i sinnena och framkalla en föreställning, som jag tror kan blifva ganska skef. Sådana påståenden kunna dock ej tillmätas så stor betydelse, då de till stor del stödja sig på rykten, som komma i svang. För min del har jag aldrig, huru mycket jag än hört talas om dessa sockerfabriker, hört, att någon af dem förtjenat in hela anläggningskostnaden på ett enda år. Det är någonting så orimligt, att jag tror det skall blifva mycket svårt för den ärade talaren att bevisa sitt påstående. Det är alltid så, att, när någon sak blifvit föremål för uppmärksamhet och bäres omkring af ryktet, den blir många gånger större än den i verkligheten är. Så förhåller det sig med det, hvarmed den ärade talaren vill stödja sitt påstående, nemligen uppgiften om det stora tantième, som tillkommit den verkställande direktören vid en sockerfabrik. Det förhåller sig så, att denna fabrik är det största industriella verk, som finnes i landet, åtminstone i södra Sverige; och dessutom drifves der en bolagsrörelse med ett åkerbruk på 5 à 6,000 tunnland. Att verkställande direktören vid en sådan anläggning har en stor inkomst, kan ju ej förundra. Man får ej deraf draga den slutsatsen, att inkomsten af sjelfva råsockerfabrikationen varit så utomordentligt stor. Då jag såg, med hvilket intresse den nämnda uppgiften mottogs af åtskilliga kammarens ledamöter, kan jag ej underlåta att bedja herrarne tänka sig för, innan herrarne fästa allt för stort afseende vid sådana i hast framkastade uttalanden. Med glädje hörde jag deremot de senaste talarnes yttranden, herr Pehrsons i Törneryd och herr Sjös. Jag tror liksom de, att vi måste gifva oss tid att något litet se efter, huru Riksdagens beslut vid sistlidne riksdag kan komma att verka. Ty jag är viss på, att kammaren ej vill qväfva denna vigtiga industri i dess linda. Man måste gå mycket försigtigt till väga och åtminstone ej göra såsom en reservant från Stockholm yrkat, nemligen aflåta en ännu skarpare skrifvelse, än utskottet föreslagit.

Jag har med dessa ord velat uttala en förhoppning, att man måtte gå försigtigt till väga vid en eventuel utredning och framläggande af förslag i detta ärende, så att man ej qväfver denna för hela vårt land vigtiga industri. Något yrkande har jag ej att göra, utan får låta saken bero vid kammarens och Riksdagens beslut.

Herr Ericson i Ransta: Jag begärde ordet med anledning af talarens på blekingebänken anförande. Han framhöll såsom ett

skäl för afslag, att så många sockerfabriker börjat anläggas sedan förlidet år. Jag anser, att just denna öfverspekulation i fråga om anläggning af sockerbruk bör vara ett »gif akt» för Riksdagen och en maning att bifalla hvad utskottet föreslagit. Det torde verkligen vara af nöden, att Riksdagen skickar ut ett »gif akt», att man snart står inför dörren af en öfverspekulation. I så fall torde det vara bättre att göra det nu än framdeles, då det måhända skulle vara för sent. Kanske förebygges derigenom, att enskilde göra stora förluster. För öfrigt har utskottet ej föreslagit någon inskränkning af sockerbruksindustrien eller något beslut till dess nackdel, utan blott och bart en skrifvelse till Kongl. Maj:t i syfte att få en utredning af frågan — något som, såsom af diskussionen framgår, Riksdagen för närvarande saknar — samt ett dermed sammanhängande förslag i ärendet. *Om* då denna utredning visar, att en ändring af det beslut, Riksdagen förlidet år fattade, icke är nödvändigt, så står det ju Riksdagen fritt att ej göra någon förändring. *Om* deremot utredningen skulle visa, att en förändring af nämnda beslut är nödvändig, så har det ju varit klokt, att en sådan utredning skett, och att Riksdagen på grund deraf kan fatta beslut, innan det blir för sent. Jag yrkar derför bifall till utskottets förslag.

Ang. hvitbetssockertillverkningsafgiften. (Forts).

Herr Lasse Jönsson i Sandby: Om man kunde antaga, att ett bifall till utskottets förslag skulle innebära ett »gif akt», en varning för anläggande af flere fabriker — såsom den nästföregående talaren trodde — då kunde det vara någon nytta med denna skrifvelse. Jag för min del kan ej så uppfatta saken. Ty det är verkliga hotelser, som här uttalats af samma män, som äfven förlidet år sutto i bevillningsutskottet, men som i år fått en helt annan uppfattning än de då hade. Nu talar man om att det är 6 millioner kronor, som den öfriga befolkningen i landet får betala till producenterna i Skåne. Sådana uttalanden äro egnade att rent af uppegga en opinion gent emot en viss fabriksrörelse. Det är detta, som är det farliga i saken. Om regeringen finge ha fria händer, och Riksdagen derefter utan sådana der hotelser och påtryckningar undersökte saken, så kunde man hoppas, att den kunde komma att behandlas lugnt och utan förutfattade meningar. Men om opinionen inom representationen uppeggas på detta sätt, och om den ena tidningsartikeln efter den andra kommer fram med sådana uttalanden, som den ärade talaren på malmöbänken hade, och hvilkas rigtighet han alldeles icke är i stånd att bevisa, då blir snart den allmänna tanken den, att dessa fabrikers egare »skära guld med tälgknifvar», och då skall man försöka att på allt sätt klämma åt denna industri. Man talar så mycket om, hvilka oerhörda inkomster dessa betsockerfabriksegare hafva. Men man talar ej om, huru mycket sockerraffineringsfabrikerna förtjena eller hvilka inkomster deras disponenter hafva. Man talar ej om, huru mycket sockerimportörerna förtjena, huru härvid först kapitalet går ut ur landet och sedan dessa importörers vinst är så stor, att de kunna

Ang. hvitbetssockertillverkningsafgiften. (Forts.)

blifva millionärer. Den saken tager man mycket lugnt. Der finnes ej någon fara. Men när det gäller en svensk industri, svenska producenter, då är man genast färdig att »klämma till». Om jag hade tid, skulle jag kunna visa, att det ej är — såsom en föregående talare sagt — någon förlust af 6 millioner kronor, som staten här skulle göra; jag skulle kunna visa, att den summan allt bör afprutas ej så litet. Jag skall dock ej nu göra det, utan blott, herr talman, yrka afslag på utskottets hemställan.

Herr Bengtsson i Gullåkra: Blott ett par ord! Det var en ledamot af bevillningsutskottet, som, då han här hade ordet, yttrade, att den ifver, hvarmed man anlägger nya sockerbruk i Skåne, bevisade, att den skatt, som Riksdagen i fjol åsatte hvitbetssockertillverkningen, var för liten.

Jag skall upplysa, att så alldeles icke är förhållandet. Anledningen, hvarför man nu gripit sig an med anläggandet af tre nya fabriker, är naturligtvis den, att man på de orterna varit länge betänkt på att anlägga sockerfabriker. Men just derför, att Riksdagen förhöjde skatten, har man med mera ifver tagit i tu för att få fabrikerna till stånd så fort som möjligt, naturligtvis för att under en eller två kampanjer tillgodonjuta det högre skydd, som fabrikerna nu hafva, innan den nya skatten kommer att i sin helhet tillämpas. Detta är hufvudsakliga anledningen, hvarför dessa tre fabriker i Skåne så hastigt uppstått. Hvilken som helst af herrarne, som skulle sätta i gång ett industrielt företag, skulle naturligtvis taga hänsyn till sådana förhållanden och sätta denna industri i verksamhet så fort som möjligt. Ty då kunde man ju under de första åren förtjena mer, än sedan skatten till fullo pålagts. Det är icke tvifvel om, att icke fabrikerna kunna bära den skatt, som Riksdagen nu ålagt dem. Men ingen kan med bestämdhet förutsäga, att det går an att lägga ytterligare nya skatter på dem. Derför tycker jag, att det kan anstå med den föreslagna skrifvelsen, till dess att det visat sig, att äfven, sedan fabrikerna fått den förhöjda skatten, de hafva förtjenat lika öfverdrifna belopp, som man hittills ansett, att de gjort. Då först må man gerna öka accisen. För min del skall jag vara den förste att vara med härom, såvida jag då är närvarande i Riksdagen.

Herr Wijkander: Då de sifferuppgifter, som vi fått från finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå, framlades i kammaren, sökte man insinuera, att de icke voro rigtiga. I dag hafva vi från statsrådsbänken hört bekräftas, att de under förliden lördag meddelade siffror voro fullkomligt korrekta. Det missförhållande i skatteväg, som derigenom blottades, är af den betydelse, att jag föreställer mig, att det snarare kommer att verka för stor än för liten sensation i landet.

Då den förste talaren uppträdde, fattade jag honom så, att han endast sökte mildra intrycket af detta förhållande. Sedan hafva flere talare uppträdt med yrkande om afslag å utskottets hem-

ställan. För min del får jag uttala såsom min uppfattning, att det förslag, som utskottet framstält, är det allra minsta, som i saken kunnat åtgöras. Det missförhållande, som här förekommer, är så stort, att jag är fullt öfvertygad derom, att, om icke formella skäl lagt hinder i vägen derför, förslag till ändring i nu gällande föreskrifter angående hvitbetssockertillverkningsafgiften skulle af bevillningsutskottet hafva framlagts för kamrarne. Men då Riksdagen så godt som bestämt skatten till nästa sommar, skulle, äfven om det visserligen icke föreligger något absolut hinder att nu vidtaga någon åtgärd, Riksdagen dock genom en sådan måhända kunna ådraga sig berättigadt klander. Utskottet har derför ansett sig böra föreslå den möjligast milda åtgärd och endast begära en utredning af frågan. Detta är så mycket vigtigare, som denna industri behöfver en sådan utredning, äfven om den skulle få bibehålla det skydd, den nu har. Blir det fråga om öfverproduktion och export, blir det ock fråga om restitution. Denna fråga måste först behandlas, innan saken kan anses nöjaktigt utredd. Jag anser derför, att det är egendomligt, att ett sådant yrkande som jag nyss nämnde här blifvit framstäldt.

Ang. hvitbetssockertillverkningsafgiften. (Forts.)

Man har sagt, att det är endast fyra hvitbetssockerfabriker, som komma att i sommar öppnas. Det är emellertid sju. Dessutom uppgifves det med säkerhet om ett par andra, som äro så nära att börja sin verksamhet, att det påstås, att anläggningskapitalet för dem redan är färdigtecknadt. Det är alldeles nödvändigt, att den allmänna uppmärksamheten rigtas på denna fråga, så att åtminstone sådana fabriker, hvilkas anläggning ej kommit för långt, kunna betänka sig, innan de gå vidare, och icke minst att de provinser, dit hvitbetssockerindustrien är förlagd, vakna upp och närmare betänka det sakförhållandet, att dessa fabriker kunna gå sin ruin till mötes och dermed draga med stora olyckor äfven för provinserna i sin helhet.

Herr talman, jag tillstyrker bifall till utskottets hemställan.

Häri instämde herrar *Hammarskjöld*, *Gustaf Ericsson* från Stockholm och *Falk*.

Herr Jansson i Krakerud: Jag har alldeles icke kunnat fatta, hvarför man synnerligast från den trakt, der man tillverkar socker, uppträdt med yrkande om afslag å en skrifvelse, som är så oskyldig som denna. Om icke Riksdagen beslutar någon skrifvelse till Kongl. Maj:t om utredning af föreliggande fråga, så kan Riksdagen naturligtvis i alla fall icke nöja sig med förhållandena som de nu äro, utan kommer måhända redan nästa år att fatta ett beslut; och ett sådant beslut utan föregående utredning kunde till äfventyrs blifva mera ödesdigert för dessa skånska fabriker, än om en sådan skrifvelse, som nu föreslagits, godkännes. Om jag egde en sockerfabrik i Skåne under sådana förhållanden, som nu förefinnas der, så skulle jag icke tveka att yrka bifall till denna skrifvelse, ty den åsyftar icke att förstöra betodlingen eller socker-

Ang. hvitbetssockertillverkningsafgiften. (Forts.)

fabrikationen i Skåne, utan utredningen afser att reda frågan, så att man får veta, hvilket beslut man bör fatta. När man hört, huru ifrigt flere talare uppträdt mot detta skrifvelseförslag, saknar man icke anledning att antaga, att det icke är så väl beställdt med förhållandena der. Jag vet icke annars, hvarför man varit så rädd för en utredning, ty den skulle väl medföra, att Riksdagen icke kan helt och hållet fasthålla vid det beslut, som den fattade förra året i denna fråga. Det är således i industriens intresse och för att allt för stora rubbningar icke skola åstadkommas, som jag för min del har biträdt det beslut, hvartill utskottet kommit. Jag är således öfvertygad derom, att det blir till större fördel för denna industri, om det blir en utredning *först* och beslut *sedan* fattas, än om Riksdagen skulle fatta sitt beslut *utan* föregående utredning, ty då kan accisen sättas så högt, att åtskilliga fabriker komma att lida för mycket derpå.

Det är på dessa skäl jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr J. H. G. Fredholm: Jag begärde ordet med anledning deraf, att en föregående talare uttryckte sin förvåning öfver, huru de bevillningsutskottets ledamöter, som sitta i utskottet i år likasom förra året, kunnat komma fram med en sådan framställning som den i skrifvelsen föreslagna, hvilken innebär hotelser och oroar allmänheten, då de icke gjorde det förra året, när de voro med om att åsätta nu gällande beskattning.

Till svar härå skall jag, hvad mig personligen beträffar, be att få uppläsa hvad jag yttrade här i kammaren den 4 mars 1893:

Jag sade då: »att den accis, som nu blifvit satt till halfva sockertullen, i en framtid måste höjas, skall jag söka ådagalägga på följande sätt. Antag, att vi en gång nå det mål, som man nu eftersträfvar, nemligen att få hela vårt behof af råsocker tillverkadt inom Sverige. Då skulle, med bibehållande af accisen till tullens halfva belopp, statsverket få vidkännas en minskning i inkomster af 6 millioner kronor. Man må nu icke frånse de indirekta fördelar, som medfölja hvitbetssockertillverkningen, men det torde väl för hvar och en vara uppenbart, att de icke kunna vara så stora, att det blefve en ekonomisk fördel för samhället att derför årligen betala 6 millioner kronor. — — — — — — — — Då, för den händelse vi en gång skola nå den punkt, att landets hela behof af socker fylles inom landet, det, enligt min mening, för oss blir en nödvändighet att höja skatten, då må man ej i närvarande stund komma och säga, att vi tillgripa våldsamma åtgärder och att vi afse att 'strypa' sockertillverkningen.»

Öfverläggningen var slutad. Sedan herr talmannen gifvit propositioner i enlighet med derunder framstälda yrkanden, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 4.

Slutligen föredrogs bevillningsutskottets betänkande n:o 22, angående vilkoren för tillverkning af bränvin.

Ang. förhöjning af bränvinstillverkningsskatten.

Punkten 1.

Uti sin under § 2 här ofvan omförmälda, inom Första Kammaren väckta motion, n:o 8, hade herr *Liss Olof Larsson* föreslagit bland annat, »att Riksdagen ville för sin del besluta en förhöjning af bränvinstillverkningsskatten från nuvarande 50 öre till 60 öre per liter».

Utskottet hemstälde emellertid, att herr Larssons ifrågavarande motion, i hvad den afsåge tillverkningsafgiften för bränvin, icke måtte bifallas.

Häremot hade reservation anmälts af herr *Jansson* i Krakerud, hvilken yrkat bifall till motionen.

I fråga härom anförde

Herr Bergendahl: Jag skall be att få yrka afslag å utskottets hemställan i denna punkt, och att betänkandet måtte återremitteras till utskottet i likhet med hvad, såsom till min kunskap kommit, Första Kammaren redan gjort.

Det kan se litet egendomligt ut, att jag framställer ett sådant yrkande, efter som kammaren nyss afslagit den af samme motionär föreslagna tullförhöjningen. Men jag tror, att det berodde på en missuppfattning hos kammaren; ty jag inbillar mig, att de fleste föreställde sig, att talmannens klubbslag gälde en bekräftelse på återremissyrkandet i stället för på afslag derå, alldenstund i senare fallet otvifvelaktigt votering hade begärts. Under antagande, att denna min uppfattning är rigtig, ber jag få yrka återremiss af punkten.

Jag föreställer mig, att, då Första Kammaren har återremitterat hvad som gälde tullförhöjningen, bevillningsutskottet bör kunna i det fall, att utskottet tillstyrker ett bifall till motionen, föreslå kammaren den tullförhöjning, som till följd deraf blir nödig.

Herr Jansson i Krakerud: Då Första Kammaren har beslutat en återremiss i denna fråga, skall äfven jag be att få instämma i yrkandet om återremiss.

Häri instämde herr *Anderson* i Hasselbol.

Herr Olä Bosson Olsson: Det må bero på ett misstag, såsom förste talaren nämnde, eller icke, så hemställer jag dock, när

Ang. förhöjning af bränvinstillverkningsskatten. (Forts.)

kammaren nyligen fattat beslut i samma fråga, om det kan vara lämpligt att återremittera en fråga, i hvilken kammaren så nyligen som för en timme sedan fattat beslut. Det är på dessa skäl jag motsätter mig en återremiss.

Herr Collander: Då kammaren har afslagit hemställan om förhöjd *tull* på spritvaror, kan den väl icke återremittera detta betänkande för att få *tillverkningsafgiften* höjd, ty båda måste ju stå i sammanhang med hvarandra. Man kan icke komma fram med ett förslag om höjning i tillverkningsafgiften utan att på samma gång höja tullen; och utskottet kan väl icke inkomma med ett förslag om upprifvande af kammarens förut fattade beslut.

Jag ber att på dessa grunder få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Jansson i Krakerud: Jag skall be att få fästa den värde talarens på skånebänken uppmärksamheten derpå, att det var icke i den föreliggande frågan, som kammaren förut hade beslutat, utan det var i en helt annan fråga. Från den synpunkten sedt möta således icke några hinder för en återremiss nu. Det kan emellertid visserligen vara litet tvetydigt i alla fall, hvad bevillningsutskottet skall kunna göra med anledning af hvad som beslöts i 6:te punkten af utskottets betänkande n:o 20. Men det får gå huru som helst, så ligger det dock nu ingen risk uti att återremittera frågan. Det kan i alla fall icke gå värre, än att den faller. Men jag tror, att bevillningsutskottet med den grundlagsenliga motionsrätt, som det eger, skall kunna framkomma med en motion i syfte att höja äfven tullen. Jag vill emellertid icke framkalla någon diskussion i denna sak, ty det blefve enligt mitt förmenande att använda tiden på ett olämpligt sätt, i ty att en återremiss i alla fall icke är farlig. Sedan blir det utskottet, som får framställa förslag, och då får Riksdagen taga under omprövning, huruvida bevillningsutskottet framkommit med ett grundlagsenligt förslag eller icke.

Jag ber följaktligen att fortfarande få yrka återremiss.

Herr Sjö: Jag vill upplysa talaren på skånebänken derom, att Första Kammaren *icke* har återremitterat det nu föreliggande förslaget, utan återremissen gälde den punkt i det föregående betänkandet, n:o 20, som handlar om införseltull på bränvin. Den punkten har Första Kammaren återremitterat till utskottet, men icke denna kammare. Hvad vidare angår denna fråga, får jag säga, att jag skulle helst yrkat bifall till den af herr Liss Olof Larsson framstälda motionen om förhöjning af tillverkningsskatten på bränvin med 10 öre. Är det så, att denna kammare besluter i enlighet med denna motion, har det sagts mig, att äfven Första Kammaren skulle komma att fatta ett liknande beslut, och då är det ju ganska lätt för utskottet att väcka motion om att äfven importtullen för spritvaror höjes till samma belopp, som här är

föreslaget i fråga om tillverkningsskattens höjande, eller ock, efter det Första Kammaren i frågan fattat sitt beslut, utskottet här gör hemställan, om att äfven denna kammare säger hvad den vill. För den skull och då jag har den uppfattningen, kommer jag att hos herr talmannen begära proposition om bifall till herr Liss Olof Larssons motion. Då jag gör detta, vill jag äfven nämna, att tillverkningsskatten icke skulle blifva mer än 60 öre pr liter, och vi veta ju, att för någon tid sedan beslöts inom norska stortinget — enligt hvad tidningarna meddelat — att åsätta 1 kr. 90 öre såväl i tillverkningsskatt som importtull. När så är, kan jag ej inse annat, än att vi kunna besluta den höjning, jag föreslagit, hvarför jag yrkar, som sagdt, bifall till herr Liss Olof Larssons motion.

Ang. förhöjning af bränvinstillverkningsskatten. (Forts.)

Herr *Svensson* från Karlskrona förklarade sig instämma med herr Sjö.

Herr Anderson i Tenhult: Då jag önskar, att det måtte blifva en förhöjning af tillverkningsskatten på bränvin, och då jag tror, att det icke vore så lätt att här i kammaren på rak arm besluta en sådan, utan att ärendet är något af utskottet förberedt, och jag dessutom har hört, att Första Kammaren återremitterat denna fråga, skall jag förena mig med dem, som yrkat återremiss.

Herr *Petersson* i Boestad instämde häruti.

Herr Johansson i Noraskog: Jag ber om ursäkt, att jag till följd af utskottssaker varit hindrad att närvara i kammaren en stund, men då jag nu kommit in och finner, att debatt pågår om bevillningsutskottets betänkande n:o 22 angående vilkoren för tillverkning af bränvin, och det ifrågasättes, huruvida utskottets hemställan skulle kunna återremitteras med hänsyn dertill, att kammaren nyss vid utskottets betänkande n:o 20 bifallit hvad utskottet hemstält rörande tullsatserna på bränvin och spirituosa, så ber jag med afseende derpå, att Första Kammaren återremitterat detta betänkande, få hemställa, att äfven denna kammare måtte fatta samma beslut.

Jag anser nemligen icke, att det ligger nagot hinder i vägen för att äfven denna kammare fattar ett sådant beslut, så att utskottet blir i tillfälle att föreslå den ökade tillverkningsskatt, som möjligen kan blifva af behofvet påkallad. Hvad tullen beträffar, kommer då att från utskottet afgå en uppmaning till Första Kammaren att fatta sitt beslut derom; och när Första Kammaren fattat detta beslut, hvilket jag antager kommer att rättas efter det beslut, som fattats angående tillverkningsskattens höjande eller icke, är det tids nog för utskottet att framlägga förslag till voteringsproposition, för att vi sedan skola votera gemensamt. Detta faller sig ju temligen lätt.

Ang. förhöjning af bränvinstillverkningsskatten. (Forts.)

Jag tror således, att, för vinnande af både tid och reda i detta hänseende, det icke bör möta hinder vare sig ur formel eller annan synpunkt för att äfven denna kammare beslutar återremiss; och jag skall derför be att få instämma med dem, som yrkat derpå.

Herr Ola Bosson Olsson: Jag skall erkänna ett misstag, som jag begick, då jag förra gången hade ordet, att jag nemligen förvexlade tull på bränvin och bränvinstillverkningsskatt. Men detta oaktadt är min mening densamma; ty sedan denna kammare afslagit tullförhöjning, motsvarande den af herr Liss Olof Larsson i föreliggande fråga äskade förhöjning i bränvinstillverkningsskatten, så kan jag icke föreställa mig annat, än att, såvida kammaren skall handla konseqvent, densamma måste bifalla utskottets nu föreliggande förslag och således icke till utskottet återremittera detsamma, hvilket senare jag för min del bestrider.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, gaf herr talmannen, i enlighet med de yrkanden, som derunder framstälts, propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan, *dels* på afslag derå och bifall till herr Liss Olof Larssons motion i den del, hvarom nu vore fråga, och *dels* på punktens återförvisande till utskottet; och förklarade herr talmannen sig anse den sistnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd, i följd hvaraf, sedan till kontraproposition antagits bifall till utskottets hemställan, nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att 1:sta punkten i bevillningsutskottets betänkande n:o 22 återförvisas till utskottet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets i punkten gjorda hemställan.

Voteringen, i vanlig ordning företagen, utföll med 139 ja mot 63 nej, hvadan kammaren sålunda beslutit att återförvisa punkten till utskottet.

Efter föredragning vidare af *punkten 2* begärdes ordet af

Herr Johansson i Noraskog, som anförde:

Jag skall tillåta mig föreslå, att med anledning af det beslut, kammaren nyss fattat — att återremittera första punkten — äfven denna punkt må återremitteras.

Ang. förhöjning af brännvinstillverkningsskatten. (Forts.)

Vidare yttrades ej. Jemväl denna punkt återförvisades.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,18.

In fidem

Hj. Nehrman.